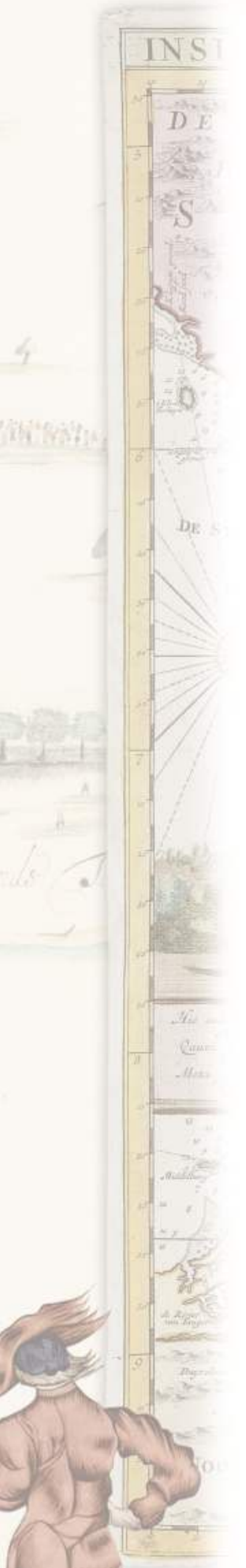

266 Batavia

266 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], ca./c. 1775 :
Het Gezigt van de Tuijn van de Edel Heer Hendrik van / Stocken te Zien af Komen van de Post Iackatra effen / Buijten Batavia.
View of the Garden of the Honourable Hendrik van/ Stocken as Seen when coming from the Post of Jacatra just / Outside Batavia.

266 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], ca./c. 1775 :
Het Gezigt van de Tuijn van de Heer Carel Frederik / Severin Leegende op de weeg van Iakatra effen Buijten / Batavia.
View of the Garden of Mr. Carel Frederik / Severin Situated on the Jacatra road just Outside / Batavia.

267 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van de Tuijn van den Wel Edelen Heer Willem / Hendrik van Ossenberg Raad Ordinaar van Nederlands India / Staande op de Wegt van Yaccatra Buijten Batavia.
View of the Garden of the Right Honourable Willem / Hendrik van Ossenberg Councillor Ordinary of the Netherlands Indies / Situated on the Jacatra Road Outside Batavia.

267 Johannes Rach, 1775-1778 :
Het Gezigt van de Tuijn van de Landcommecaris met desselfs Com /Toor Stal en vijver staande op de wegt van Yaccatraa 1 Paal / Buijten Batavia.
View of the Garden of the Land Commissioner with its Office / Stables and pond situated on the Jacatra road 1 Paal / Outside / Batavia.

268 Johannes Rach, 1767 :
T: Gezigt van de Buijten Plaats van vooren van den Wel Edle Agtbaren Heer Jacob Riemersma, / Baljuw der Stad Batavia Gelegen Buijten die Stad op de Weg van Jaccatra.
View from the front of the Estate of the Right Honourable Jacob Riemersma, / Bailiff of the City of Batavia Situated Outside this City on the Jacatra Road.

268 Johannes Rach, 1767 :
T: Gezigt van de Buijten Plaats van Agteren van den Wel Edle Agtbaren Heer Jacob Riemersma, / Baljuw der Stad Batavia, Gelegen Buijten die Stad op de Weg van Jaccatra.
View from the Rear of the Estate of the Right Honourable Jacob Riemersma, / Bailiff of the City of Batavia, Situated Outside this City on the Jacatra Road.

269 Johannes Rach, na/after 1763 :
Prospect van de Decoratie tot de Voorstelling / van zijn Hoog Edelheid, den Hoog Edelen Groot Agtb: / Wijd Gebiedenden Heere Petrus Albertus van der / Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India. / Geinventeerd door den Ingenieur C: A: Luepken, / 29ste September A:o 1763.
Prospect of the Decoration for the Inauguration / of His Lordship, the Right Honourable / Petrus Albertus van der Parra / Governor-General of the Netherlands Indies. / Designed by the Engineer C: A: Luepken, / the 29th of September A:o 1763.

270 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Tuijn van zijn Hoog Edelheijd den Hoog / Edelen Groot Agtbaaren Heer Petrus Albertus van der / Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India / Staande op de wegt van Iaccatra.
View of the Garden of His Lordship the Right / Honourable Petrus Albertus van der / Parra Governor-General of the Netherlands Indies / Situated on the Jacatra road.

270 Johannes Rach, 1778-1780 :
Het Huis Von zijn Og Edl Heit. / Op de Weg van Jaccatra.
The House of His Right Honourable Lordship. / On the Jacatra Road.

271 Elias van Stade, 1709 :
't Fortresje Jacatra buijten Batavia, A:o 1709.
The small fort Jacatra outside Batavia, A:o 1709.

271 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van de Post Iaccatra van de Rijwegt af te zien / Leggende 2 Paalen Buijten Batavia.
View of the Post Jacatra as seen from the Road / Situated 2 Palen outside Batavia.

272 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1675 [Elias van Stade, ca./c. 1709] :
Onse Thuijn boven Jaccatra, soo als die was bij 't leven van vader / Pieter van Hoorn Zg: A:o 1675, vant gesigt der Zuijdzijde, daer nu / 't Japans huijs staet.
Our Garden beyond Jaccatra, as it was during the lifetime of father / Pieter van Hoorn Zg: A:o 1675, seen from the South, where now the Japanese house is.

272 Johannes Rach, na/after 1763 :
Optogt der Chineesen na de Plaats geschikt tot de Offerhande, bij voorval van Sware Sterftens of andere bezoekinge onder die natie / tot verzoeninge harer Goden.
Procession of the Chinese to the Place destined for Offerings, in case of Heavy Mortality or other sufferings amongst that nation / for the appeasement of their Gods.

273 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], 1777-1780 :
Het Gezigt van voore van de Tuijn van de Rijwegt af te Zien van den Weledelen / H:r M:r Willem Arnold Alting Eerste Raad en Diercteur Generaal van Nederlans / Indie, Staande op de weeg Goenong Saari 3 Paale van Batvia.
View of the front as seen from the Road of the Garden of the Right Honourable / Willem Arnold Alting First Councillor and Director-General of the Netherlands / Indies, Situated on the road of Goenoeng Sahari 3 Palen from Batavia.

273 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], 1777-1780 :
Het Gezigt van de Tuijn van den Weledelen H:r M:r Willem Arnold Alting / Eerste Raad en Diercteur Generaal van Nederlans Indie Staande op de / Weeg van Goenon Saari 3 Paale van Batavia.
View of the Garden of the Right Honourable Willem Arnold Alting / First Councillor and Director-General of the Netherlands Indies Situated on the / Road of Goenoeng Sahari 3 Palen from Batavia.

274-275 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1809 :
Situatie Plan / van / Batavia / desselfs Stranden en Ommelanden [...].
Situation Plan / of / Batavia / its Sea-shores and Environs [...].

276 Anoniem / Anonymous, 1770-1775 :
Caart van het Land / Weltevrede / Groot in zyn geheelen inhoud / 410 morgen 375 roeden.
Map of the Weltevreden / Estate / Measuring in all / 410 morgen 375 roeden.

277 Anoniem / Anonymous, 1750-1770 :
[Kaart van de percelen tussen de Grote Rivier, de Kali Krokot en het land Tanah Abang].
[Map of the parcels between the Great River, the Kali Krokot and the Tanah Abang Estate].

277 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1796 :
[Kaart van de geprojecteerde Europese begraafplaats op Tanah Abang].
[Map of the projected European cemetery at Tanah Abang].

278 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1802 :
[Kaart van de post Rijswijk en omgeving, met de nieuwe Europese begraafplaats op Tanah Abang].
[Map of the post of Rijswijk and environs, with the new European cemetery at Tanah Abang].

279 W.F. Eerhardt, 1812 :
Kaart van de Thuinen geleegen tusschen de Bruggen van Rijstwijk en 't Hospitaal, ter aantooning der geprojecteerde waterlijding uyt de groote rivier door de gem: Thuijne in de rivier Crocot.
Map of the Gardens situated between the Bridges of Rijswijk and the Hospital, to demonstrate the course of the projected water conduit from the great river through these Gardens to the river Krokot.

279 W.F. Eerhardt, Batavia den 5. Maart 1812 :
Kaart van de Thuijnen geleegen Tusschen de Bruggen van Rijstwijk en 't Hospitaal, ter aantooning der geprojecteerde Waterlijding uit de Groote Rivier door de gem: Thuijnen in de rivier Crocot.
Map of the Gardens situated Between the Bridges of Rijswijk and the Hospital, to demonstrate the course of the projected Water Conduit from the Great River through these Gardens to the river Krokot.

280 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1811/1816 :
Plan van de Tuin en Kampement Weltevreeden.
Plan of the Garden and Encampment of Weltevreden.

281 W.F. Eerhardt, 1815 :
Part of Certain Spot of ground called Weltefreeden or Vinke Bazar [...].
Deel van een Zeker Stuk land genaamd Weltevreden of Vinkepasar [...].

282 A.J. Latour, 1818-1822 :
Plan / van het Kampement Weltevreden / beneevens het Militaire Hospitaal.
Plan / of the Weltevreden Encampment / with the Military Hospital.

283 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Tuijn van Zijn Hoog Edelheijd den Hoog Edelen Groot Agt /Baaren Heer Petrus Albertus van der Parra Gouverneur Gene / Raal van Nederlands Indea Staande op Weltevrede 4 / Paalen Buijten Batavia.
View of the Garden of His Lordship the Right Honourable / Petrus Albertus van der Parra Governor-General / of the Netherlands Indies Situated at Weltevreden 4 / Palen outside Batavia.

283 Johannes Rach, 1770-1775 :
Het Gezigt van het Heeren Huijs op Weltevreeden van Zin Hoog / Edelheijd den Hoog Edele Groot agt bare heer Petrus Albertus van / der Parra Gouverneur Generaal van Nederlans India Lag 4 Palen Buijten Batavia.
View of the Mansion at Weltevreden of His / Lordship the Right Honourable Petrus Albertus van / der Parra Governor-General of the Netherlands Indies Situated 4 Palen outside Batavia.

284 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Tuijn van Agteren op Weltevreede van / Zijn Hoog Edelheijd den Edelen Groot Agtbaaren Heer / Petrus Albertus van der Parra Gouverneur Generaal / Van Nederlands India Ziende op het Heere Huijs.
View from the Rear of the Garden at Weltevreden of / His Lordship the Right Honourable / Petrus Albertus van der Parra Governor-General / Of the Netherlands Indies with a Prospect of the Mansion.

284 James George, 1811 :
Weltevreden.

285 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Groot Zaal op Weltevrede van agteren met desselfs / Speelhuijse Af te zien van de overkand van 't Revier van zijn Hoog / Edelheijd den Edelen Groot Agtbaaren Heer Petrus Albertus van der / Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India.
View from the rear of the Grand Reception Room at Weltevreden with its / Pavilion As seen from the other side of the River of His Lordship / the Right Honourable Petrus Albertus van der / Parra Governor-General of the Netherlands Indies.

II Java en Madoera / Java and Madura

Atlas Maior
nationaalarchief
Universiteit Utrecht
KNAG

286 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Passer Snees van de Rijwegt af te zien in 't ver / schiet de Kerk en weltevreede Leggende 4 Pale Buijten Batavia.
View of the Chinese Market as seen from the Road with / the Church and Weltevreden in the distance Situated 4 Palen Outside Batavia.

286 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Nabang met desselfs Passer van de Rijweg / Af te zien Leggende 5 Paalen Buijten Batavia.
View of Tanah Abang Estate with its Market as seen from the Road / Situated 5 Palen Outside Batavia.

287 Anoniem / Anonymous, 1816-1825 :
Platte Grond Teekening / van het Onvoltooide Gouvernementale Gebouw op Wel te Vreden [...].
Ground Plan / of the Unfinished Government Building at Weltevreden [...].

287 Anoniem / Anonymous, 1816-1825 :
Gezicht van de Façade van het nieuwe Gouvernementale Gebouw op Weltevreden.
View of the Front of the new Government Building at Weltevreden.

287 J.C. Schultze, 1809 :
Coupe des Plans / de l'Hotel du Gouvernement / Sur la ligne AB.

288 Anoniem / Anonymous, 1745 :
[Kaart van het land Menteng en omringende percelen tussen de Grote Rivier en de Kali Krokot].
[Map of the Menteng Estate and surrounding parcels between the Great River and the Kali Krokot].

288 M.H. Verijssel, 1745-1750 :
Kaart / Van 't / Landgoed, / Gen:t / Grogol.
Map / Of the / Estate, / Named Grogol.

289 Anoniem / Anonymous, 1777-1780 :
Kaart van de Landen / Grogol Wastoenagara Waktoenagara en Pabaijoran / Toebehoorende aan Zijn Hoog Edelheijd / Den HoogEdelen Grootagtbaaren Wijdgebiedende Heere / Reijnier de Klerk / Gouverneur Generaal van Nederlands India / Beneevens / de Landen geleegen Tusschen de Revieren Grogol en / Ankee.
Map of the Estates of / Grogol Wastoenagara Waktoenagara and Pabajoran / Belonging to His Lordship / The Right Honourable / Reijnier de Klerk / Governor-General of the Netherlands Indies / With / the Estates situated Between the Rivers Grogol and / Angkee.

290 Anoniem / Anonymous, 1709 :
N. 17. / Seeker Stuk Land A.o 1709 opden 20e february door het Eerw: Collegie van Heemraden deser / Bataviase Ommelanden gekogt en ande Post M.r Cornelis ruym 2 uuren gaans / beZuyden deese Stadt gelegen gegeeven.
N. 17. / A Certain Plot of Land bought A.o 1709 on the 20th of February by the Hon: Board of Heemraden in these / Batavia Ommelanden and given to the Post Meester Cornelis situated just over 2 hours' walk / to the South of this City.

290 Otto Frans Nicolaas Marci, 1760 :
Kaart van t Land leggende bij S E: Compagnies Post Meester Cornelis.
Map of the Land situated near the Hon: Company's Post Meester Cornelis.

291 Anoniem / Anonymous, 1764 :
Caartje van eenige Landerijen geleegen by de Post M.r Cornelis.
Map of some Parcels near the Post Meester Cornelis.

291 Claudius Anthony von Luepken, 1762-1764 :
Nom: 12 / Plan / van de Veldschans genaemd / Meester Cornelis / geleegen 2'/2 Uur gaens beZuyden / Batavia.
Number 12 / Plan / of the Fieldwork known as / Meester Cornelis / situated 2'/2 Hours' walk to the South of / Batavia.

292 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Veldschans M:r Cornelis van de / Rijwegt af te Zien Leggende 9 Paale Buijten Batavia.
View of the Fieldwork of Meester Cornelis / as seen from the Road Situated 9 Palen Outside Batavia.

292 W.F. Eerhardt, 1815 :
Part of Certain Spot of Ground called the Bazar of M:r Cornelis [...].
Deel van een Zeker Stuk land genaamd de Bazaar van Meester Cornelis [...].

293 Colin Mackenzie, 1811 :
Plan / of / the Entrenched Lines & Redoubts / of Cornelis; [...].
Plattegrond / van / de Linies met Loopgraven & Redoutes / van [Meester] Cornelis; [...].

294-295 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1710 :
[Kaart van de landerijen in het deel van de Bataviase Ommelanden tussen het land Menteng in het noorden, de Kali Tjiakoeng in het oosten, het land Tandjoeng West in het zuiden en de Kali Krokot in het westen]
[Map of the estates in the part of the Batavia Ommelanden between the estate of Menteng to the north, the Kali Tjiakoeng to the east, the estate of Tandjoeng West to the south and the Kali Krokot to the west]

Het Gezigt van de Tuyn van de Edel Heer Hendrik van
Stocken te Zien in het af Komen van de Post Iackatra effen
Buyten Batavia.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 18.

[Johannes Rach, leerling of navolger, ca. 1775] :
[Johannes Rach, pupil or follower, c. 1775] :

Het Gezigt van de Tuijn van de Edel Heer Hendrik van / Stocken te Zien af Komen van de Post Iackatra effen / Buijten Batavia.

View of the Garden of the Honourable Hendrik van/ Stocken as Seen when coming from the Post of Jacatra just / Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De buitenplaats van Hendrik van Stockum, in de tijd dat deze tekening ontstond opperkoopman van het Kasteel Batavia en in 1789 opgeklommen tot directeur-generaal, lag waarschijnlijk aan de westoever van de Grote Rivier tegenover het begin van de Jacatraweg. Rach's navolger kijkt hier dus in westelijke richting; links gaat het naar de post Jacatra, rechts naar de Portugese Buitenkerk en de Jassenbrug.

The country seat of Hendrik van Stockum, who at the time when this drawing was created was Chief Merchant of Batavia Castle and in 1789 ascended to the heights of Director-General, was probably situated on the western bank of the Great River opposite the spot where the *Jacatraweg* began. Therefore, here Rach's follower is looking in a westerly direction; to the left it runs to the post Jacatra, to the right to the Portuguese Outer Church and the *Jassenbrug*.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 19.

[Johannes Rach, leerling of navolger, ca. 1775] :
[Johannes Rach, pupil or follower, c. 1775] :

Het Gezigt van de Tuijn van de Heer Carel Frederik / Severin Leegende op de weeg van Iakatra effen Buijten / Batavia.

View of the Garden of Mr. Carel Frederik / Severin Situated on the Jacatra road just Outside / Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Dit buiten lag waarschijnlijk eveneens aan de westzijde van de Grote Rivier, iets ten westen van dat van Hendrik van Stockum. Het aanzicht is ook in dit geval vanuit het oosten, vanaf de weg naar de post Jacatra.

This country mansion was also probably situated on the western side of the Great River, a little to the west of that of Hendrik van Stockum. In this case too the view is from the east, from the road to the post *Jacatra*.

Het Gezigt van de Tuyn van den Wel Edelen Heer Willem
Hendrik van Ossenberg Raad Ordinaar van Nederlands India
Staande op de Wegt van Yaccatra Buyten Batavia.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 21.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van de Tuijn van den Wel Edelen Heer Willem / Hendrik van Ossenberg Raad Ordinaar van Nederlands India / Staande op de Wegt van Yaccatra Buijten Batavia.

View of the Garden of the Right Honourable Willem / Hendrik van Ossenberg Councillor Ordinary of the Netherlands Indies / Situated on the Jacatra Road Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Op iets verdere afstand van de stad Batavia lag aan de zuidzijde van de Jacatraweg de buitenplaats van Willem Hendrik van Ossenberg, raad van Indië, waarvan Johannes Rach op deze tekening de pompeuze ingangspartij heeft afgebeeld. De blik is in westelijke richting; rechts gaat de weg naar de stad, links naar de post Jacatra. In de Nationale Bibliotheek van Indonesië bevindt zich een tweede versie van deze tekening onder nummer A 10.

A little farther away from the city of Batavia, on the southern side of the *Jacatraweg*, lay the country estate of Willem Hendrik van Ossenberg, Councillor of the Indies, of which Johannes Rach has depicted the pompous gateway on this drawing. The view is in a westerly direction; to the right the road leads to the city, to the left to the post *Jacatra*. There is a second version of this drawing in the National Library of Indonesia, with class mark A 10.

Het Gezigt van de Tuyn vande Landcommecaris met desselfs Com/
toor Stal en vyver staande op de wegt van Yaccatraa 1 Paal
Buyten Batavia.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 20.

[Johannes Rach, 1775-1778] :

Het Gezigt van de Tuijn van de Landcommecaris met desselfs Com /Toor Stal en vijver staande op de wegt van Yaccatraa 1 Paal / Buijten Batavia.

View of the Garden of the Land Commissioner with its Office / Stables and pond situated on the Jacatra road 1 Paal / Outside / Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Toen Johannes Rach deze tekening van de woning van de Commissaris of Gecommitteerde tot en over de Zaken van den Inlander maakte, werd dit uiterst lucratieve ambt waarschijnlijk vervuld door Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk, zoon van de gouverneur-generaal Jeremias van Riemsdijk (1775-1777) en later de grootste landeigenaar ooit in Batavia. De buitenplaats lag ongeveer halverwege de Jacatraweg; men kijkt hier in zuidelijke richting vanaf de weg naar de rivier toe.

When Johannes Rach made this drawing of the residence of the Commissioner for Native Affairs, the incumbent of this very lucrative office was probably Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk, son of Governor-General Jeremias van Riemsdijk (1775-1777) and later the largest landowner ever known in Batavia. The estate lay about half way along the *Jacatraweg*; here the view is in a southerly direction, from the road towards the river.

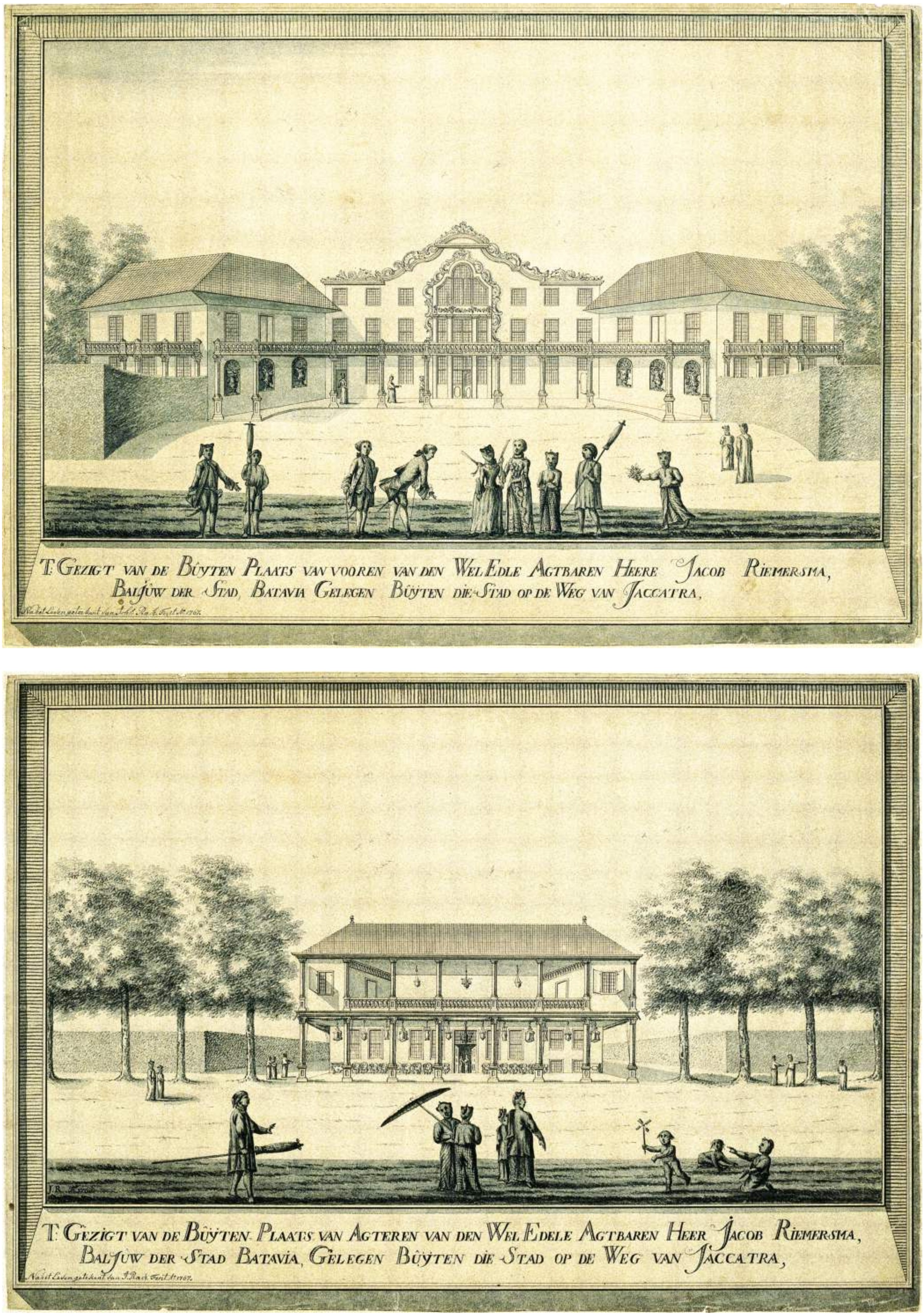

T: GEZIGT VAN DE BÛYTEN PLAATS VAN VOOREN VAN DEN WEL EDLE AGTBAREN HEERE JACOB RIEMERSMA, BALJUW DER STAD, BATAVIA GELEGEN BÛYTEN DIE STAD OP DE WEG VAN JACCATRA,

Naar het Leven getekent door J. Rach. Fecit Ao 1767.

T: GEZIGT VAN DE BÛYTEN PLAATS VAN AGTEREN VAN DEN WEL EDELE AGTBAREN HEER JACOB RIEMERSMA, BALJUW DER STAD BATAVIA, GELEGEN BÛYTEN DIE STAD OP DE WEG VAN JACCATRA,

Naar't Leven getekent door J. Rach. Fecit Ao 1767.

Prospect van de Decoratie tot de Voorstelling
van Zijn Hoog Edelheid, den Hoog Edelen Groot Agtb.
Wijd Gebiedenden Heere Petrus Albertus van der
Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India
Geteekend door Johannes Rach

(pag. 268: / p. 268:)

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BG 20.

Na het Leven geteekent van Joh:s Rach Fecit A:o 1767 :
Drawn from Life by Joh:s Rach Fecit A:o 1767 :

T: Gezigt van de Buijten Plaats van vooren van den Wel Edle Agtbaren Heer Jacob Riemersma, / Baljuw der Stad Batavia Gelegen Buijten die Stad op de Weg van Jaccatra.

View from the front of the Estate of the Right Honourable Jacob Riemersma, / Bailiff of the City of Batavia Situated Outside this City on the Jacatra Road.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BG 21.

Na het Leven getekent van J. Rach Fecit A:o 1767 :
Drawn from Life by J. Rach Fecit A:o 1767 :

T: Gezigt van de Buijten Plaats van Agteren van den Wel Edle Agtbaren Heer Jacob Riemersma, / Baljuw der Stad Batavia, Gelegen Buijten die Stad op de Weg van Jaccatra.

View from the Rear of the Estate of the Right Honourable Jacob Riemersma, / Bailiff of the City of Batavia, Situated Outside this City on the Jacatra Road.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De precieze locatie van deze buitenplaats is niet meer aan te geven; waarschijnlijk lag ook dit huis tussen de weg en de Grote Rivier, maar eerder nabij de post Jacatra dan aan de zijde van de stad Batavia.

The exact location of this country estate is no longer traceable; this house was also probably situated between the road and the Great River, but it was more likely to have been closer to the post *Jacatra* than to the city of Batavia.

(pag. 269: / p. 269:)

Atlas van Stolk, top 1046.

Geteekend door Johannes Rach pinxit, [na 1763] :
Drawn by Johannes Rach pinxit, [after 1763] :

Prospect van de Decoratie tot de Voorstelling / van zijn Hoog Edelheid, den Hoog Edelen Groot Agtb: / Wijd Gebiedenden Heere Petrus Albertus van der / Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India. / Geinventeerd door den Ingenieur C: A: Luepken, / 29ste September A:o 1763.

Prospect of the Decoration for the Inauguration / of His Lordship, the Right Honourable / Petrus Albertus van der Parra / Governor-General of the Netherlands Indies. / Designed by the Engineer C: A: Luepken, / the 29th of September A:o 1763.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 32 x 44 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 32 x 44 cm.

De erepoort over de Jacatraweg die Rach hier heeft afgebeeld, was bedoeld voor de verlate inhuldiging in 1763 van gouverneur-generaal Petrus Albertus van der Parra, die na het overlijden van Jacob Mossel in 1761 de hoogste functie had waargenomen en in 1762 in dit ambt werd bekrachtigd. Van der Parra's officiële 'voorstelling' in Batavia vond pas ruim een jaar later plaats, ter gelegenheid van zijn verjaardag op 29 september 1763. Het werd een grootscheepse aangelegenheid met 600 gasten uit Batavia's beau monde, een illuminatie van het feestgebouw met duizenden lantaarns en ter afsluiting een daverend vuurwerk, waarvoor 's Compagnies Artilleriecorps niet minder dan honderd mortieren inzette. Dit laatste zal ongetwijfeld mede de taak zijn geweest van de majoor de artillerie en landmeter Claudius Anthony von Luepken, die blijkens het opschrift linksonder de erepoort had ontworpen. Wellicht heeft hij ook de schets voor deze tekening van zijn latere vriend Johannes Rach gemaakt, die in 1763 nog aan de Kaap verbleef en pas het jaar daarop in Batavia aankwam. Petrus Albertus van der Parra was zonder twijfel de meest extravagante en prachtlievende ooit onder de gouverneurs-generaal in de compagniestijd, een omstandigheid waarvan Rach later als diens gunsteling en 'hoftekenaar' ten zeerste heeft kunnen profiteren. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede versie van deze tekening onder nummer VL 6; zie blad 14.

The triumphal arch spanning the *Jacatraweg* which Rach depicts here was intended for the celebration of the delayed inauguration in 1763 of Governor-General Petrus Albertus van der Parra, who had been acting in this office since the death of Jacob Mossel in 1761 and had been officially confirmed in it in 1762. Van der Parra's official 'introduction' to Batavia took place more than a year later, on the occasion of his birthday, 29 September 1763. It was an enormous occasion with 600 guests from the social elite of Batavia, held in a temporary party building illuminated by thousands of lamps. As *pièce de resistance*, the celebration was concluded by a tremendous fireworks display for which the Company's Artillery Corps used no less than a hundred mortars. Part of the responsibility for the latter will have fallen onto the shoulders of the major in the artillery and surveyor, Claudius Anthony von Luepken who, as the subscription in lower left announces, had also designed the triumphal arch. Perhaps it was he who made this sketch for his later friend Johannes Rach, who was still at the Cape in 1763, only arriving in Batavia a year later. Unquestionably, Petrus Albertus van der Parra was the most extravagant and ostentatious ever Governor-General of the Company period, a circumstance from which later, as his protége and 'court artist', Rach was able to benefit enormously. The National Library of Indonesia possesses a second version of this drawing, with class mark VL 6; see sheet 14.

(pag. 270: / p. 270:)

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 22.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Tuijn van zijn Hoog Edelheijd den Hoog / Edelen Groot Agtbaaren Heer Petrus Albertus van der / Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India / Staande op de wegt van Iaccatra.

View of the Garden of His Lordship the Right / Honourable Petrus Albertus van der / Parra Governor-General of the Netherlands Indies / Situated on the Jacatra road.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Naast verscheidene andere landhuizen bezat Van der Parra dit grote buiten aan de zuidzijde van de Jacatraweg, waar hij waarschijnlijk woonde gedurende de eerste twee jaar van zijn gouverneur-generaalsambt. Het Maritiem Museum Rotterdam bezit een tweede versie van deze tekening onder nummer WAE 525-1.

Besides various other country mansions, Van der Parra also owned this magnificent estate on the southern side of the *Jacatraweg*, in which he probably resided during the first two years of his term of office as Governor-General. The *Maritiem Museum Rotterdam* possesses a second version of this drawing, with class mark WAE 525-1.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, A 9.

[Johannes Rach, 1778-1780] :

Het Huis Von zijn Og Edl Heit. / Op de Weg van Jaccatra.

The House of His Right Honourable Lordship. / On the Jacatra Road.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De tekening toont hetzelfde huis als op de voorgaande, maar gezien van een iets grotere afstand. Te oordelen naar de intussen flink gegroeide bomen achter de poort moet dit aanzicht ook enkele jaren later gemaakt zijn.

The drawing shows the same mansion as on the preceding one, but viewed from a somewhat greater distance. Judging from the trees behind the gate which have grown considerably in the meantime, this view must have been recorded several years later.

HET GEZICT VANDE TUYN VAN ZYN HOOG EDELHEYD DEN HOOG
EDELEN GROOT ACTBAAREN HEER PETRUS ALBERTUS VAN DER
PARRA GOUVERNEUR GENERAAL VAN NEDERLANDS INDIA.
STAANDE OP DE WEGT VAN BATAVIA.

Bijschriften: pag. 269 / Captions: p. 269

Bijschriften: pag. 269 / Captions: p. 269

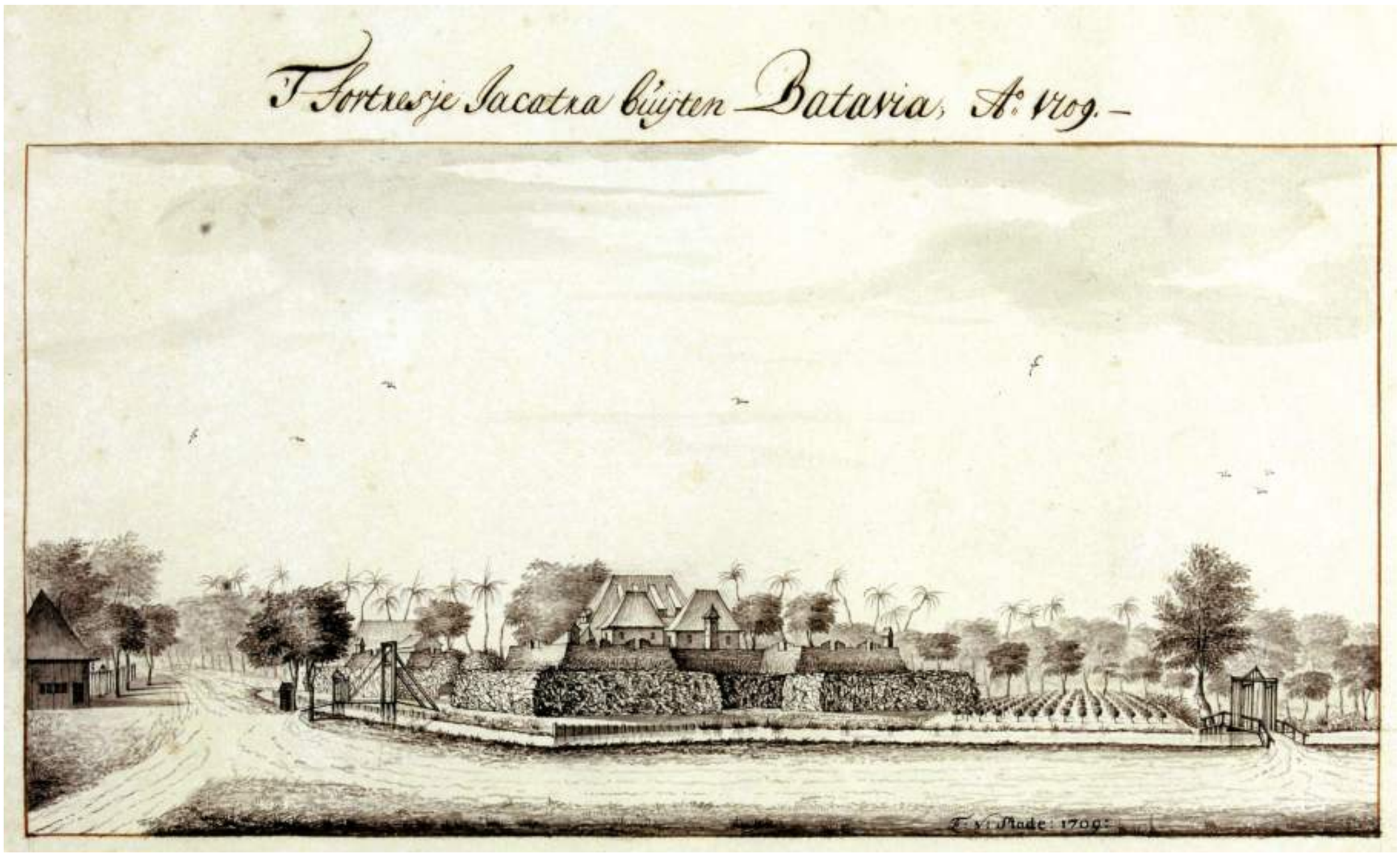

boven / above:

Koninklijk Instituut voor de Tropen/Tropenmuseum, 3440-6.

E: v: Stade, 1709 :

't Fortresje Jacatra buijten Batavia, A:o 1709.

The small fort Jacatra outside Batavia, A:o 1709.

Potloodtekening op papier, 18,5 x 32 cm.
Pencil drawing on paper, 18,5 x 32 cm.

De sergeant Elias van Stade tekende het fortje Jacatra in 1709 van de zuidoostzijde, komend van de Grote Zuiderweg/ Goenoeng Sahari; links op de achtergrond gaat de Jacatraweg naar de stad Batavia. Zie ook de plattegrond van C.A. von Luepken op blad 255 onder en de situatiekaart op blad 259 boven.

In 1709 Sergeant Elias van Stade drew the small fort *Jacatra* from the south-eastern side, approaching it from the Great South Road/Gunung Sahari; in the background left the *Jacatraweg* leads to the city of Batavia. See also the ground plan by C.A. von Luepken on sheet 255 below and the map of the fort's wider environs on sheet 259 above.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, VL 7.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van de Post Iaccatra van de Rijwegt af te zien / Leggende 2 Paalen Buijten Batavia.

View of the Post Jacatra as seen from the Road / Situated 2 Palen outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De versie van Johannes Rach van bijna 70 jaar later toont het fortje Jacatra in vrijwel ongewijzigde vorm vanuit een iets zuidelijker richting, vanaf de zijweg naar de Grote Rivier. Rechts loopt de Jacatraweg door naar de Grote Zuiderweg, links begint de weg naar de stad Batavia.

Johannes Rach's version, which dates from nearly seventy years later, shows the small fort *Jacatra* in an almost unaltered condition from a slightly more southerly direction, viewed from the side road to the Great River. On the right, the *Jacatraweg* runs through to the Great South Road, on the left is the beginning of the road to the city of Batavia.

onse Thuijn boven Jaccatra, soo als die was bij t leven van vader
Pieter van Hoorn Zg: A: 1675, vantgesigt der Zuijdzijde, daer nú
t Japans Huijs staet

boven / above:

Koninklijk Instituut voor de Tropen/Tropenmuseum, 3440-5.

[Anoniem, ca. 1675; ook toegeschreven aan Elias van Stade, ca. 1709] :
[Anonymous, c. 1675; also attributed to Elias van Stade, c. 1709] :

Onse Thuijn boven Jaccatra, soo als die was bij 't leven van vader / Pieter van Hoorn Zg: A:o 1675, vant gesigt der Zuijdzijde, daer nu / 't Japans huijs staet.

Our Garden beyond Jaccatra, as it was during the lifetime of father / Pieter van Hoorn Zg: A:o 1675, seen from the South, where now the Japanese house is.

Potloodtekening op papier, 18,5 x 28,5 cm.
Pencil drawing on paper, 18.5 x 28.5 cm.

Deze tekening geeft een aanzicht omstreeks 1675 van het eerste buitenhuis tussen Jacatra en Noordwijk van de raad extraordinair van Indië Pieter van Hoorn, waaraan al aandacht is besteed bij de kaart op blad 259 onder. Het stenen landhuis dat hier later stond, werd met het omringende land Goenoeng Sahari in 1762 verkocht voor de uitbreiding van nabijgelegen Chinese begraafplaatsen. De tekening staat officieel op naam van Elias van Stade en zou deel uitmaken van zijn serie Bataviase stadsgezichten van omstreeks 1709 (zie onder meer de tekening van het fortje Jacatra op blad 271 boven), maar mogelijk betreft het een ca. 30 jaar ouder werk van een tot nu toe onbekende tekenaar. Indien Van Stade wel de vervaardiger was, moet hij in elk geval hebben gewerkt naar een oudere schets van het huis, dat in 1709 niet meer in deze vorm bestond. Het onderschrift is van Joan van Hoorn, zoon van Pieter van Hoorn en gouverneur-generaal in de jaren 1704-1709. Met het 'Japans huijs' wordt een paviljoen in Japanse stijl bedoeld, dat in Joan van Hoorns tijd op het buiten stond.

This drawing offers a view dating from around 1675 of the first country house between Jacatra and Noordwijk owned by Councillor Extraordinary of the Indies Pieter van Hoorn, which has already been discussed in connection with the map on sheet 259 below. The brick mansion which later occupied this site and the estate surrounding it, *Goenoeng Sahari*, were sold for the expansion of the nearby Chinese cemeteries in 1762. Officially this drawing is attributed to Elias van Stade and is supposed to have been part of his series of Batavian townscapes dating from around 1709 (see, for instance, the drawing of the small fort *Jacatra* on sheet 271 above), but it may as well be an almost thirty year older work by an as yet unknown artist. If Van Stade was indeed the maker, he must have been working from an older sketch of the house, which no longer survived in this form in 1709. The annotation was written by Joan van Hoorn, son of Pieter van Hoorn and Governor-General in the years 1704-1709. The *Japans huijs* (Japanese house) refers to a pavilion built in the Japanese style which stood in the grounds in Joan van Hoorn's day.

onder / below:

Atlas van Stolk, top 1048.

Na het leven geteekend buijten Batavia door Johannes Rach 1763 [1764 of later] :
Drawn from life outside Batavia by Johannes 1763 [1764 or after] :

Optogt der Chineesen na de Plaats geschikt tot de Offerhande, bij voorval van Sware Sterftens of andere bezoekinge onder die natie / tot verzoeninge harer Goden.

Procession of the Chinese to the Place destined for Offerings, in case of Heavy Mortality or other sufferings amongst that nation / for the appeasement of their Gods.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 27,5 x 43,5 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 27.5 x 43.5 cm.

Johannes Rach heeft hier een Chinese religieuze optocht nabij Batavia getekend, zonder de precieze plaats aan te geven. Uit de afgebeelde topografie kan evenmin met zekerheid de locatie bepaald worden, maar het is niet ondenkbaar dat met de 'Plaats geschikt tot de Offerhande' de Chinese tempel wordt bedoeld die in 1762 op het land Goenoeng Sahari tot stand kwam door de verbouwing van het gelijknamige landhuis; zie ook de plattegrond op blad 259 onder. Overigens kan Rach de tekening niet naar het leven hebben getekend in 1763, toen hij nog aan de Kaap verbleef. Waarschijnlijk is de tekening van enkele jaren later en is in het onderschrift (niet van Johannes Rach) abusievelijk een fout jaartal vermeld.

Here Johannes Rach has drawn a Chinese procession in the vicinity of Batavia, without indicating the precise location. It is also impossible to make any closer identification of the place on the basis of the topography depicted. However, it is not unthinkable that the *Plaats geschikt tot de Offerhande* (Place destined for Offerings) was in fact the Chinese temple established in 1762 on the estate *Goenoeng Sahari* when the country house of the same name was converted for this purpose; see also the plan on sheet 259 below. Actually, Rach cannot have drawn this from life himself in 1763, as he was then still at the Cape. Probably the drawing was made a few years later and a wrong date has been mentioned in the subscription (not by Johannes Rach himself).

Optogt der Chineesen na de Plaats geschikt tot de Offerhande, bij voorval van Sware Sterftens of andere bezoekinge onder die natie
tot verzoeninge haaren Goden na het leven geteekend buijten Batavia door Johannes Rach 1763

Het Gezigt van voore van de Tuijn van de Rijwegt af te Zien van den Weledelen.
Hr Mr Willem Arnold Alting Eerste Raaden Diercteur Generaal van Nederlans
Indie. Staande op de weeg Goenong Saari 3 Paale van Batvia.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, VL 8.

[Johannes Rach, leerling of navolger, 1777-1780] :
[Johannes Rach, pupil or follower, 1777-1780] :

Het Gezigt van voore van de Tuijn van de Rijwegt af te Zien van den Weledelen / H:r M:r Willem Arnold Alting Eerste Raad en Diercteur Generaal van Nederlans / Indie, Staande op de weeg Goenong Saari 3 Paale van Batvia.

View of the front as seen from the Road of the Garden of the Right Honourable / Willem Arnold Alting First Councillor and Director-General of the Netherlands / Indies, Situated on the road of Goenoeng Sahari 3 Palen from Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, VL 9.

[Johannes Rach, leerling of navolger, 1777-1780] :
[Johannes Rach, pupil or follower, 1777-1780] :

Het Gezigt van de Tuijn van den Weledelen H:r M:r Willem Arnold Alting / Eerste Raad en Diercteur Generaal van Nederlans Indie Staande op de / Weeg van Goenon Saari 3 Paale van Batavia.

View of the Garden of the Right Honourable Willem Arnold Alting / First Councillor and Director-General of the Netherlands Indies Situated on the / Road of Goenoeng Sahari 3 Palen from Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Het relatief bescheiden buiten van de latere gouverneur-generaal mr. Willem Arnold Alting (1780-1796) aan de westkant van de weg Goenoeng Sahari c.q. de Grote Zuiderweg lag aan de overzijde van de gegraven oostelijke loop van de Tjiliwoeng, direct ten noorden van de Chinese begraafplaatsen en tempel op het land Goenoeng Sahari; zie de kaart op blad 259 boven. Dr. F. de Haan vermoedt dat het ten tijde van Altings directeur-generaalsambt (1777-1780) niet meer diens hoofdwoning was, maar slechts een stadsverblijf; zijn vaste residentie had hij toen op het landgoed Kampong Malajoe bij Meester Cornelis. Rachs tekening onder laat het huis met zijn bijgebouwen van de achterzijde zien. In de tekening van het vooraanzicht boven is de directeur-generaal in persoon te zien, in gezelschap van zijn echtgenote en een slavin.

The relatively modest country residence of the later Governor-General Willem Arnold Alting (1780-1796) on the western side of the *Goenoeng Sahari* Road (that is, the Great South Road) was situated on the opposite side of the man-made eastern course of the Ciliwung River, due north of the Chinese cemeteries and the temple on the estate *Goenoeng Sahari*; see the map on sheet 259 above. Dr. F. de Haan assumes that this was no longer Alting's principal residence during his term of office as Director-General (1777-1780), but was just a city *pied à terre*; his permanent residence was then on the *Kampong Malajoe* estate near Meester Cornelis. Rach's drawing below shows the rear of the house and its outbuildings. In the drawing of the view from the front above, the Director-General can be seen in person, in the company of his wife and a female slave.

Het Gezigt vande Tuyn vanden Weledelen Hr Mr Willem Arnold Alting
Erste Raaden Diercteur Generaal van Nederlans Indie Staande op de
Weeg van Goenon Saari 3 Paale van Batavia.

(pag. 274-275: / pp. 274-275:)

Nationaal Archief, 4.VELH 449.

[Anoniem, ca. 1809] :
[Anonymous, c. 1809] :

Situatie Plan / van / Batavia / desselfs Stranden en Ommelanden [...].

Situation Plan / of / Batavia / its Sea-shores and Environs [...].

Schaalstok van Eene Duijtsche Mijl of $1969^{1}/_{12}$ Rh. Roeden = [ca. 1 : 16.000].
Scale-bar of *Eene Duijtsche Mijl of* $1969^{1}/_{12}$ *Rh. Roeden* = [approximately 1 : 16,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 79x 105 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 79 x 105 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [linksboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper left] continuation of the title :

Tot omtrent Eene duitsche Mijl beoosten, bewesten en bezuijden de Stad gereekend, vertoonen de voornamelijk den te Zaamenhang en Verdeeling van de Wateren zo wel der Rivieren als Gragten enz.

Weltevreden. De hier gereproduceerde anonieme kaart van Batavia en directe omgeving heeft volgens de titel weliswaar in de eerste plaats betrekking op de waterhuishouding in en om de stad, maar is daarnaast van belang als weergave van de grote stedebouwkundige veranderingen die Batavia onder het bewind van gouverneur-generaal mr. Herman Willem Daendels (1808-1811) onderging. Centraal daarin stonden de ontmanteling van het Kasteel, de stadswallen en de diverse versterkingen uit de compagniestijd in de Ommelanden, de verdere aanleg en uitbreiding van de Bovenstad nabij het oude landgoed Weltevreden en de overbrenging hierheen van de bestuursinstanties, en de concentratie van de verdediging van Batavia in en om Weltevreden en Meester Cornelis. De voornaamste grote werken die daartoe onder Daendels in de Bovenstad (die naar het landgoed spoedig algemeen met de naam Weltevreden werd aangeduid) tot stand kwamen of althans werden begonnen, waren de bouw van een nieuw paleis voor de gouverneurs-generaal en de aanleg van een paradeplaats aan de noordzijde van het bestaande militair kampement Weltevreden (zie de kaart op blad 280), en de aanleg van een enorm exercitieveld of 'Champs de Mars' ten oosten van Tanah Abang (het latere Koningsplein). Tegelijkertijd ondergingen de kampementen op Rijswijk en Weltevreden flinke uitbreiding (zie de plattegronden van Rijswijk op de bladen 253-254), terwijl om Meester Cornelis een uitgebreid stelsel van verdedigingswerken werd aangelegd (zie blad 293). De bladen hierna t/m 287 geven een overzicht van de ontwikkeling van Weltevreden in de achttiende en vroege negentiende eeuw tot het herstel van het Nederlandse gezag in 1816. Aansluitend volgen op de bladen 288 t/m 293 de verder zuid- en westwaarts gelegen landerijen, onder meer Menteng en Grogol, en Meester Cornelis. Een kopieversie door A. van der Jagt uit 1826, uit het archief van het voormalige Ministerie van Koloniën, bevindt zich in het Nationaal Archief onder 4.MIKO 83.

Weltevreden. According to the title of the anonymous map of Batavia and its immediate environs reproduced here, it relates primarily to the water management in and around the city, but besides this it is important as a reproduction of the great changes in its urban structure to which Batavia was subjected during the term of office of Governor-General Herman Willem Daendels (1808-1811). The principal projects included the demolition of the Castle, the city walls and the various fortifications dating from the Company era in the *Ommelanden*, furthermore the expansion of the *Bovenstad* (Upper Town) in the vicinity of the former country estate *Weltevreden* and the removal there of the administrative bodies, and the concentration of the defence of Batavia in and around Weltevreden and Meester Cornelis. Among the major works undertaken or at least commenced by Daendels in the Upper City (which was soon referred to as Weltevreden after the country estate), were the erection of a new palace for the Governors-General and the construction of a parade ground on the northern side of the already extant military encampment *Weltevreden* (see the map on sheet 280), and the laying out of an enormous drill area or *Champs de Mars* to the east of Tanah Abang (later *Koningsplein*). At the same time, the military camps of *Rijswijk* and *Weltevreden* underwent a considerable expansion (see the various plans of *Rijswijk* on sheets 253-254), and an extended system of defence works was constructed in Meester Cornelis (see sheet 293). The following sheets up to and including 287 offer an overview of the development of Weltevreden in the eighteenth and early nineteenth century up to the restoration of Dutch authority in 1816. Thereafter, sheets 288 to 293 are devoted to the estates farther to the sourth and west, including *Menteng* and *Grogol*, and to Meester Cornelis. A copy of this map, drawn in 1826 by A. van der Jagt and later preserved in the archives of the Ministry of Colonies, is to be found in the *Nationaal Archief* under class mark 4.MIKO 83.

Bijschriften: pag. 273 / Captions: p. 273

Bijschriften: pag. 273 / Captions: p. 273

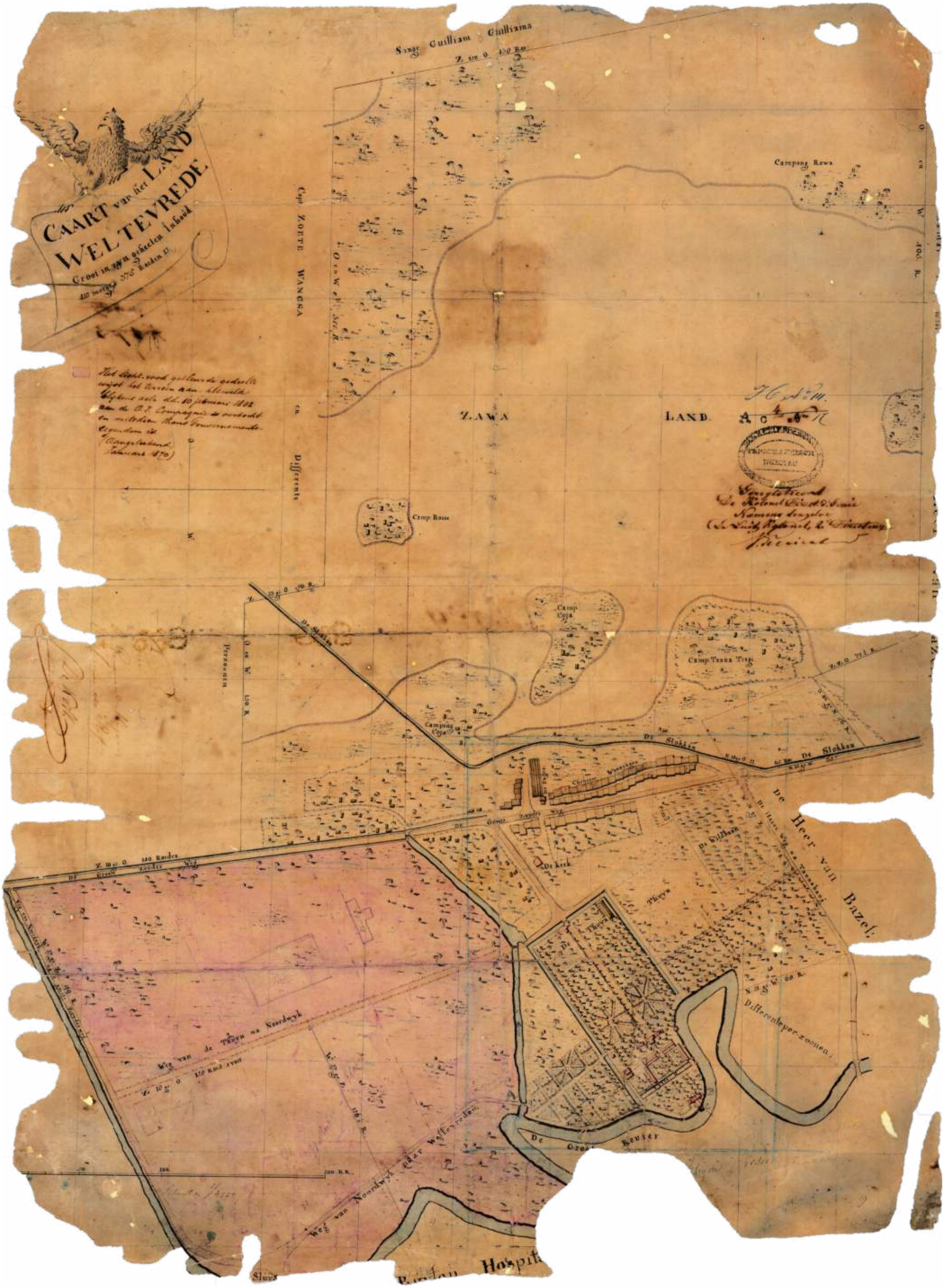
CAART van het LAND
WELTEVREDE
Groot in 't Gyn geheeten Inhoud
410 morgen 375 Roeden
Sluys Guilliams Guilliams
Z. tot O. 450 Rd.
Campong Rawa
O. tot W. 405 R.
Cap ZOETE WANGSA
Differente
ZAWA
LAND.
Camp Basse
Camp Cega
Camp Tessa Tisse
Camping Cega
De Slokken
De Heer van Batzel.
De Kerk
De Grote Zeedijk
De Grote Kreuter
Weg van de Theya na Noordwyk
Weg van Noordwyk naar Westerveld
Hospit

(pag. 276: / p. 276:)

Arsip Nasional Republik Indonesia, H 5.

[Anoniem, 1770-1775] :
[Anonymous, 1770-1775] :

Caart van het Land / Weltevrede / Groot in zyn geheelen inhoud / 410 morgen 375 roeden.

Map of the Weltevreden / Estate / Measuring in all / 410 morgen 375 roeden.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 68 x 50 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 68 x 50 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [rechtsboven] een later toegevoegde toelichting op de kleuren in de kaart :
Explanations: [upper right] a later added explanation of the colours used in the map :

Het licht-rood gekleurde gedeelte wijst het terrein aan, hetwelk blijkens acte dd. 10 februari 1802 aan de O.I. Compagnie is verkocht en mitsdien thans Gouvernements eigendom is. (Aangeteekend Januari 1870).

Het landgoed Weltevreden, dat later zijn naam aan het nieuwe centrum van Batavia zou geven, ontstond in eerste aanleg omstreeks 1685, toen de raad van Indië Cornelis Chasteleijn nog goeddeels onontgonnen gronden aankocht langs de Tjiliwoeng ten zuiden van het fortje Noordwijk. Kort voor 1700 waren hier al twee suikermolens en een buitenhuis, terwijl de tekenaar Cornelis de Bruijn tijdens zijn verblijf in Batavia in 1706 melding maakte van enige aanplant van koffie. In 1735 kreeg de toenmalige eigenaar, de landdrost Justinus Vinck, toestemming een pasar op Weltevreden te vestigen; deze oude maandagsmarkt leeft tot op heden voort in de straatnaam Pasar Senen, die op oude kaarten overigens ook wel Vinkepasar heet. Vinck verkocht het landgoed in 1749 aan de directeur-generaal Jacob Mossel, die het jaar daarop gouverneur-generaal werd en nadien Weltevreden opbouwde tot een buitenplaats van bijna vorstelijke allure, zoals de tekeningen van Johannes Rach op de bladen 283-285 goed laten uitkomen. Dit 'paleis' Weltevreden werd daarmee de inofficiële residentie van de gouverneur-generaal in Batavia, niet alleen van Mossel maar ook van de meeste onder zijn opvolgers; zelfs Daendels gebruikte het nog enige tijd. Vanwege de weigering van gouverneur-generaal Johannes Siberg (1801-1805) om het landgoed bij zijn aantreden over te nemen, werd het intussen bouwvallig geworden huis zelf met een deel van het land in 1802 aangekocht door het Gouvernement, zoals de latere aantekening op de kaart vermeldt. In hetzelfde jaar werd de rijk geornamenteerde voorgevel vervangen door een sobere façade in klassieke stijl, terwijl Daendels in 1809 de zijvleugels liet afbreken; het resulterende aanzien is weegegeven in de Engelse aquarel op blad 284 onder. Daarna deed Weltevreden nog enkele jaren dienst als onderkomen voor de Brits en Nederlandse legercommandanten, tot het kort na 1820 werd afgebroken om plaats te maken voor de bouw van een militair hospitaal. De kaart dateert uit de latere jaren van het generaal-gouverneurschap van Petrus Albertus van der Parra. Naast het 'paleis' zelf en de uitgestrekte siertuinen rondom zijn op deze kadastrale opneming onder meer de Grote Zuiderweg met de overwegend Chinese Pasar Senen, een deel van het terrein van het Buitenhospitaal en de Grote Slokan uit Buitenzorg te herkennen.

The original construction of the country estate *Weltevreden*, which would later give its name to the new centre of Batavia, was commenced around 1685 by Councillor of the Indies Cornelis Chasteleijn on an extensive and at that time only partially cleared parcel of land along the Ciliwung River south of the small fort *Noordwijk*. Shortly before 1700 there were two sugar-mills and a country house here, and during his stay in Batavia, the draftsman Cornelis de Bruijn made a mention of some coffee cultivation. In 1735, the then owner of *Weltevreden*, the Sheriff, Justinus Vinck, was given permission to open a market on the estate. This old Monday market still survives in the street name *Pasar Senen*, which is sometimes referred to as *Vinkepasar* on old maps. In 1749 Vinck sold the estate to Director-General Jacob Mossel, who was appointed Governor-General a year later and thereafter expanded *Weltevreden* into a country mansion of virtually royal proportions, as is well illustrated in the drawings by Johannes Rach on sheets 283-285. The 'palace' of *Weltevreden* hence became the unofficial residence of the Governors-General in Batavia, not just of Mossel himself but also of most of his successors in office; even Daendels made use of it for some time. After Governor-General Johannes Siberg (1801-1805) had refused to take over the estate when he assumed office, the mansion and some of the land was sold to the Government in 1802, as the later annotation on the map reports. In that same year, the richly ornamented frontage of the main building, which by then had fallen into serious disrepair, was replaced by a more sober façade in the classical style. Daendels had the wings demolished in 1809; its subsequent appearance is reproduced in the English watercolour on sheet 284 below. For a few years after *Weltevreden* served as accomodation for British and Dutch army commanders, until it was demolished shortly before 1820 to make way for the building of a military hospital. The map dates from the latter years of the Governor-Generalship of Petrus Albertus van der Parra. Besides the 'palace' itself and the extensive ornamental gardens which surrounded it, on this cadastral survey the Great South Road with the predominantly Chinese Pasar Senen, part of the grounds of the Outer Hospital and the *Grote Slokan* (Great Ditch) from Buitenzorg can be recognized.

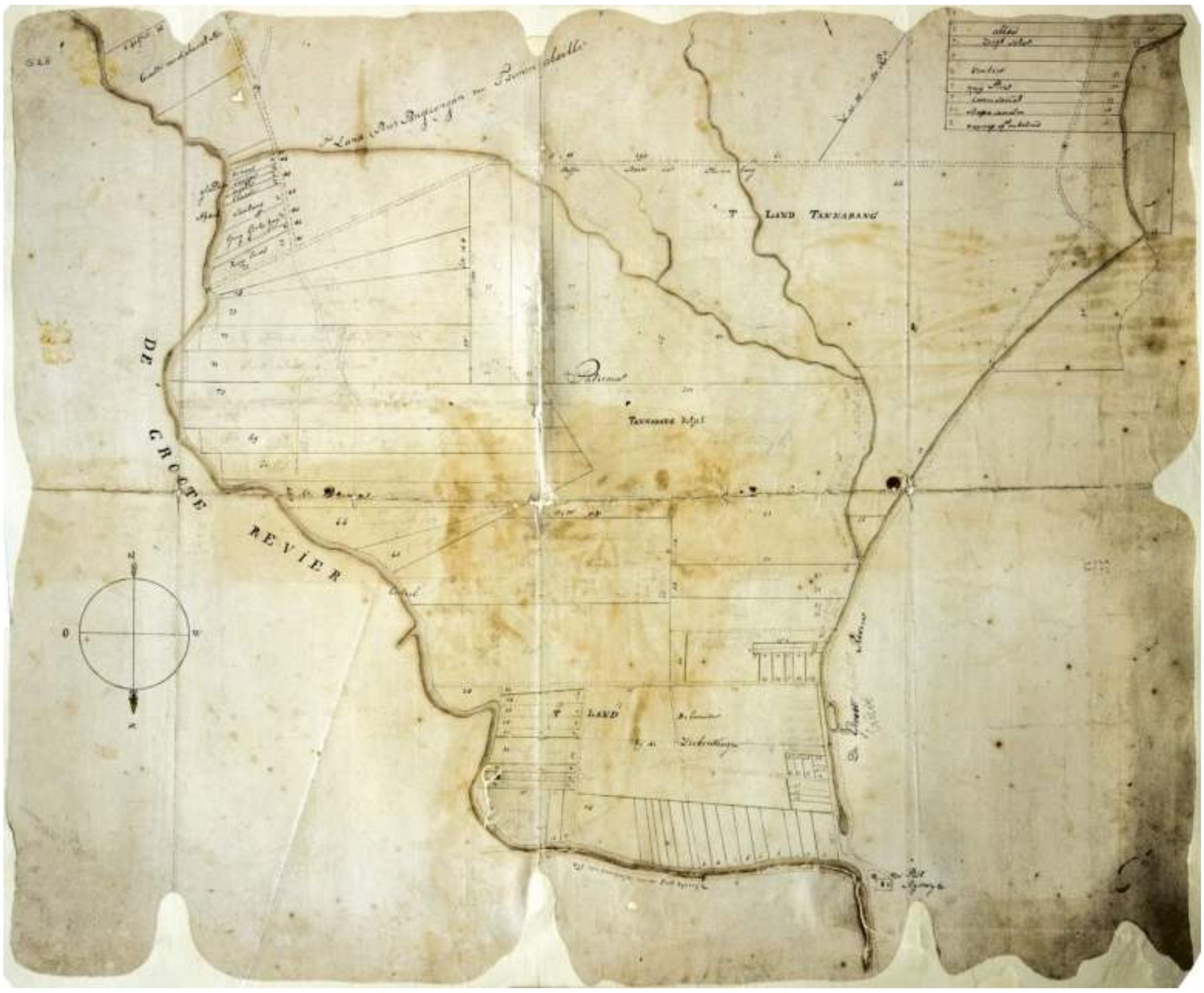

(pag. 277: / p. 277:)

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, G 28.

[Anoniem, 1750-1770] :
[Anonymous, 1750-1770] :

[Kaart van de percelen tussen de Grote Rivier, de Kali Krokot en het land Tanah Abang].

[Map of the parcels between the Great River, the Kali Krokot and the Tanah Abang Estate].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 53 x 64 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 53 x 64 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Deze kadastrale kaart op kleine schaal geeft de perceelsindeling van het terrein tussen de Tjiliwoeng, de Krokot en de weg tussen de Grote Zuiderweg en Tanah Abang, die later de naam Oude Tamarindelaan zou dragen. Deze landen zouden in de tijd van Daendels goeddeels in beslag genomen worden door zijn 'Champs de Mars', het enorme exercitieterrein dat in 1818 herdoopt werd tot Koningsplein.

This small-scale cadastral map shows the division of parcels in the area between the Ciliwung, the Krokot and the road between the Great South Road and Tanah Abang, which would later bear the name *Oude Tamarindelaan*. In Daendels's time, most of this land was used for his enormous drill field, the *Champs de Mars*, of which the name was changed to *Koningsplein* in 1818.

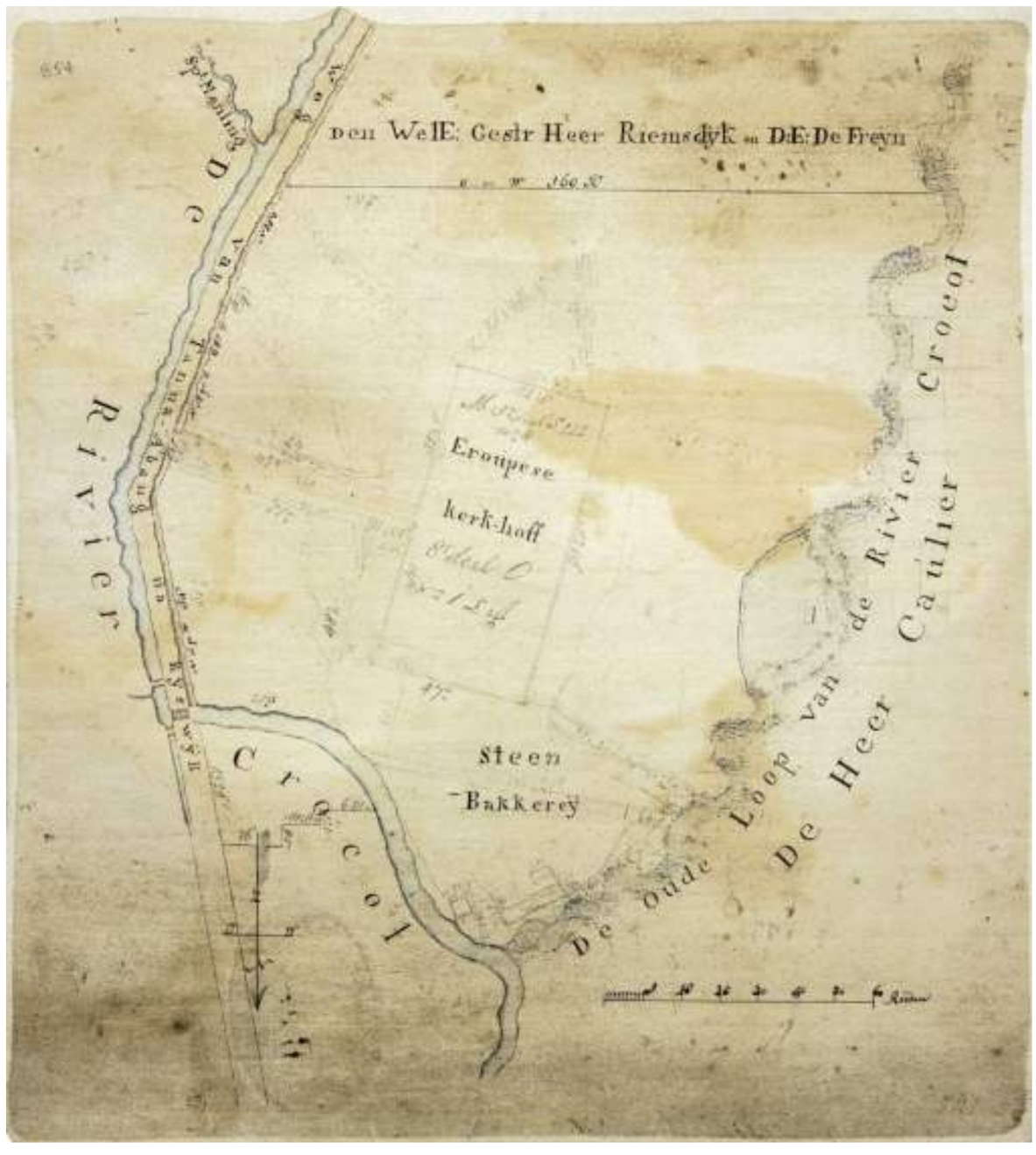

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, B 54.

[Anoniem, ca. 1796] :
[Anonymous, c. 1796] :

[Kaart van de geprojecteerde Europese begraafplaats op Tanah Abang].

[Map of the projected European cemetery at Tanah Abang].

Schaalstok van 60 Roeden = [ca. 1 : 2.510].
Scale-bar of *60 Roeden* = [approximately 1 : 2,510].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 37 x 34 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 37 x 34 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Op dit kadastrale kaartje van het deel van het land Tanah Abang onmiddellijk ten zuiden van de post Rijswijk, dat afzonderlijk bekend was onder de naam Kebon Djahé, is in het midden het terrein aangegeven waar na 1797 werd begonnen met de aanleg van een nieuwe Europese begraafplaats. Kebon Djahé werd in 1796 door de grootgrondbezitter Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk voor dit doel verkocht aan de Hoge Regering; zijn naam staat op het kaartje vermeld als eigenaar van het resterende zuidelijke deel van Tanah Abang.

In the centre of this small cadastral map is the part of the estate *Tanah Abang* immediately to the south of the post *Rijswijk*, which was known under the separate name *Kebon Djahé*. In 1797 a new European cemetery was laid out there. Kebon Djahé was sold to the High Government for this purpose by the large landowner Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk in 1796; his name is mentioned on the map as the owner of the remaining southern section of *Tanah Abang*.

Arsip Nasional Republik Indonesia, N 9.

[Anoniem, ca. 1802] :
[Anonymous, c. 1802] :

[Kaart van de post Rijswijk en omgeving, met de nieuwe Europese begraafplaats op Tanah Abang].

[Map of the post of Rijswijk and environs, with the new European cemetery at Tanah Abang].

Schaalstok van 50 R. = [ca. 1 : 1.050].
Scale-bar of *50 R.* = [approximately 1 : 1,050].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 112 x 51 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 112 x 51 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Deze kaart dateert uit de eerste jaren na de aanleg van de Europese begraafplaats op Tanah Abang, vermoedelijk van omstreeks 1802; de weergave van de post Rijswijk komt geheel overeen met de grootschaliger plattegrond op blad 253 boven. Een interessant detail is de aanduiding van de oude loop van de Kali Krokot in het deel tussen Rijswijk en Tanah Abang, die hier na het midden van de achttiende eeuw goeddeels verlandde nadat het riviertje verder bovenstrooms was afgeleid langs de weg naar Tanah Abang. Verder is ook het laatste restant van de oorspronkelijke Gracht van Bingam te herkennen, langs dezelfde weg tussen Rijswijk en de terugleiding van de Krokot naar de natuurlijke bedding.

This map dates from the first few years after the construction of the European cemetery at Tanah Abang, possibly about 1802; the reproduction of the post *Rijswijk* corresponds entirely with the larger-scale ground plan on sheet 253 above. One interesting detail is the indication of the old course of the Kali Krokot in the area between the post *Rijswijk* and Tanah Abang, which had virtually dried up by the middle of the eighteenth century after the small river had been diverted farther upstream along the road to Tanah Abang. Moreover, the last remaining part of the original *Gracht van Bingam* can be recognized, along the same road between *Rijswijk* and the place where the course of the Kali Krokot reverted to its natural bed.

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, E 24.

[W.F. Eerhardt], Batavia de 5. Maart 1812 :
[W.F. Eerhardt], Batavia the 5th of March 1812 :

Kaart van de Thuinen geleegen tusschen de Bruggen van Rijstwijk en 't Hospitaal, ter aantooning der geprojecteerde waterlijding uyt de groote rivier door de gem: Thuijne in de rivier Crocot.

Map of the Gardens situated between the Bridges of Rijswijk and the Hospital, to demonstrate the course of the projected water conduit from the great river through these Gardens to the river Krokot.

Schaalstok van 100 R. Roeden = [ca. 1 : 3.170].
Scale-bar of *100 R. Roeden* = [approximately 1 : 3,170].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 37 x 52 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 37 x 52 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [midden, dr. F. de Haan] een aantekening in potlood betreffende de naam van een der grondeigenaars, geen transcriptie.
Explanations: [centre, Dr. F. de Haan] a note in pencil regarding the name of one of the landowners, not transcribed.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, D 41.

W.F. Eerhardt, Batavia den 5. Maart 1812 :
W.F. Eerhardt, Batavia the 5th of March 1812 :

Kaart van de Thuijnen geleegen Tusschen de Bruggen van Rijstwijk en 't Hospitaal, ter aantooning der geprojecteerde Waterlijding uit de Groote Rivier door de gem: Thuijnen in de rivier Crocot.

Map of the Gardens situated Between the Bridges of Rijswijk and the Hospital, to demonstrate the course of the projected Water Conduit from the Great River through these Gardens to the river Krokot.

Schaalstok van 100 R. Roeden = [ca. 1 : 3.170].
Scale-bar of *100 R. Roeden* = [approximately 1 : 3,170].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 32 x 49 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 32 x 49 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [linksboven] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [upper left] a note in pencil indicating the provenance :

Overgenomen uit den bundel Bijlagen (Vouchers) der Resol. 1812; behoort bij adres Magistraten dd. 6 april 1812. Met potlood zijn bijgeschreven de waarden der respectieve 'garderns' in Rd. volgens diezelfde bijlage (taxatie Eerhardt 6 Maart 1812). Ook de Lt. Gov. staat daarop onder de 'Owners'. 4 Sept. 1905. F. de Haan.

(pag. 279: / p. 279:)

De twee vrijwel identieke kaarten door de landmeter W.F. Eerhardt op blad 279 geven de kadastrale indeling weer van de percelen tussen de vroegere post Rijswijk, de Grote Rivier, Daendels' exercitieveld (later Koningsplein) en de weg naar Tanah Abang in maart 1812, dus onder het Engelse tussenbestuur. De bovenste kaart is de eerste uitwerking van de kadastrale opneming, de onderste de uiteindelijke, afgewerkte versie. Het gebied in kwestie was na ca. 1790 in trek gekomen als woonplaats voor de Europese elite; in 1811 vestigde zich hier ook de Britse Lieutenant-Governor, Thomas Stamford Raffles. Het doel van de kaarten was de aanduiding van een geprojecteerde waterloop door deze 'thuijnen', van de Grote Rivier naar de Kali Krokot, maar historisch zijn ze nu vooral van belang vanwege de toegevoegde bijzonderheden over de percelen. De bovenste vermeldt daarvan kadastrale meetgegevens en de namen van de eigenaars, onder wie 'Zijn Excellentie den Luitenant Gouverneur', die twee naast elkaar gelegen kavels bezat. In de onderste kaart ontbreken de kadastrale aanduidingen, maar is bij elk perceel behalve de naam van de eigenaar met potlood ook de getaxeerde waarde in rijksdaalders aangegeven. Daaronder spant Raffles' bezit met 80.000 rijksdaalders veruit de kroon. Het pand in kwestie was in 1794 het eerste grote Europese huis dat hier werd gebouwd, door de toenmalige eerste landmeter Pieter Tency, van wie in deze atlas onder meer de grote kaart van Batavia op de bladen 112-113 is opgenomen. De luitenant-gouverneur kocht het in 1811 van de raad van Indië Wouter Hendrik van IJsseldijk, die in de kaarten ook wordt genoemd als de eigenaar van een iets oostelijker gelegen perceel. Na het herstel van het Nederlandse gezag in 1816 werd uiteindelijk echter niet Raffles' huis het nieuwe onderkomen van de gouverneurs-generaal, maar het naastgelegen, in 1796 gebouwde pand van Jacob Andries van Braam, onder Daendels president der Hoge Regering en resident te Solo. Dit werd in 1848 verbouwd en uitgebreid tot Paleis Rijswijk, waaraan in 1873-1879 aan de zuidzijde het Paleis Koningsplein werd toegevoegd. Het huis van Raffles werd omstreeks 1840 een hotel, dat enkele jaren later de naam Hotel der Nederlanden kreeg en als zodanig tot na de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië heeft bestaan. Een laatste interessant detail aan de kaarten is de vermelding van de nieuwe sociëteit De Harmonie, waarvan de voltooiing en officiële opening echter pas drie jaar later zou plaatsvinden. Zie ter vergelijking de oudere kaarten van dit gebied op de bladen 248 en 252.

Two virtually identical maps made by the surveyor W.F. Eerhardt on sheet 279 show the cadastral division of the parcels between the former post *Rijswijk*, the Great River, Daendels's drill field (later *Koningsplein*) and the road to Tanah Abang in March 1812, therefore during the English Interregnum. The uppermost map is the first elaboration of the cadastral survey, the lowermost the final detailed version. After 1790, the area in question became very popular as a residential area for the European elite; it was here also that the English Lieutenant-Governor Thomas Stamford Raffles settled. The maps were made to give an indication of a planned watercourse through these *thuijnen* (gardens, estates), from the Great River to the Kali Krokot, but their main historical importance lies in the added particulars about the plots of land. The one above mentions the cadastral measurements and the names of the owners, including 'His Excellency the Lieutenant-Governor', who possessed two adjacent plots. The cadastral measurements are not noted on the one below, but for every plot, as well as the name of the owner, the estimated value in rix-dollars has been noted in pencil. Among them, at a value of 80,000 rix-dollars, Raffles's property takes the prize. The property in question was the first large European house to be built here, by First Surveyor Pieter Tency, among whose works included in this atlas is the large map of Batavia on sheets 112-113. The Lieutenant-Governor purchased it from Councillor of the Indies Wouter Hendrik van IJsseldijk, who is also mentioned on the map as the owner of a plot situated a little farther to the east, in 1811. After the restoration of Dutch authority in 1816, Raffles's house did not become the new residence of the Governor's-General. This honour fell to the adjacent property built in 1796 by Jacob Andries van Braam, who was President of the High Government and Resident of Solo under Daendels. In 1848 this was reconstructed and extended to make the Rijswijk Palace, to which the Koningsplein Palace was added on the southern side in 1873-1879. At some time around 1840, Raffles's house was converted into a hotel, which was given the name *Hotel der Nederlanden* a few years later and continued in business until after the transfer of sovereignty to Indonesia. One last interesting detail on the map is the reference to the new social club *De Harmonie*, of which the completion only officially took place three years later. For comparison see the older maps of this area on sheets 248 and 252.

E 24.

Kaart

van de Thuijnen gelegen tusschen de Weeg... van Rijswijk en 't Hospitaal te aantooning, der gepasseerde makelijing, wijt de groote ... Heer de gem: Thuijnen en de Tuin. foreel

Batavia d[en] 5[de] Maart 1812.

Volgens advertentie in Javasch. C. n° 79. 28 aug. 1813 wordt niet Robinson maar Majoor Robison naast den Luit. Gouv. in een huis woonde hetwelk door Gillespie, (hetwelk dus wel niet de kleine woning ook waar die hier als van Robinson vermeld).

Excelsior Velo

Hospitaal

Kaart

van de Thuijnen gelegen tusschen de Weeg... van Rijswijk en 't Hospitaal te aantooning, der gepasseerde makelijing, wijt de groote ... Heer de gem: Thuijnen en de Tuin. foreel

Batavia den 5[de] Maart 1812.

Overgenomen uit den handel Bijlagen (Vouchers) der Resol. 18 Apr; behoort bij adres Magistraten dd. 8 April 1812. Met potlood zijn bijgeschreven de waarden der respective „gardens" in Rd. volgens dieselfde bijlage (taxatie Enschede 6 Maart 1812). Ook de Lt. Gouv. staat daarop onder de „Owners"

4 Sept 05

Excelsior Velo

Hospitaal

Weg naar de Bazaar van Weltevreeden.

Weg naar Meester Cornelis.

Parade-plaats.

Weg naar Goerang Sapie.

Plan van de Tuin en Kam- -pement Weltevreeden.

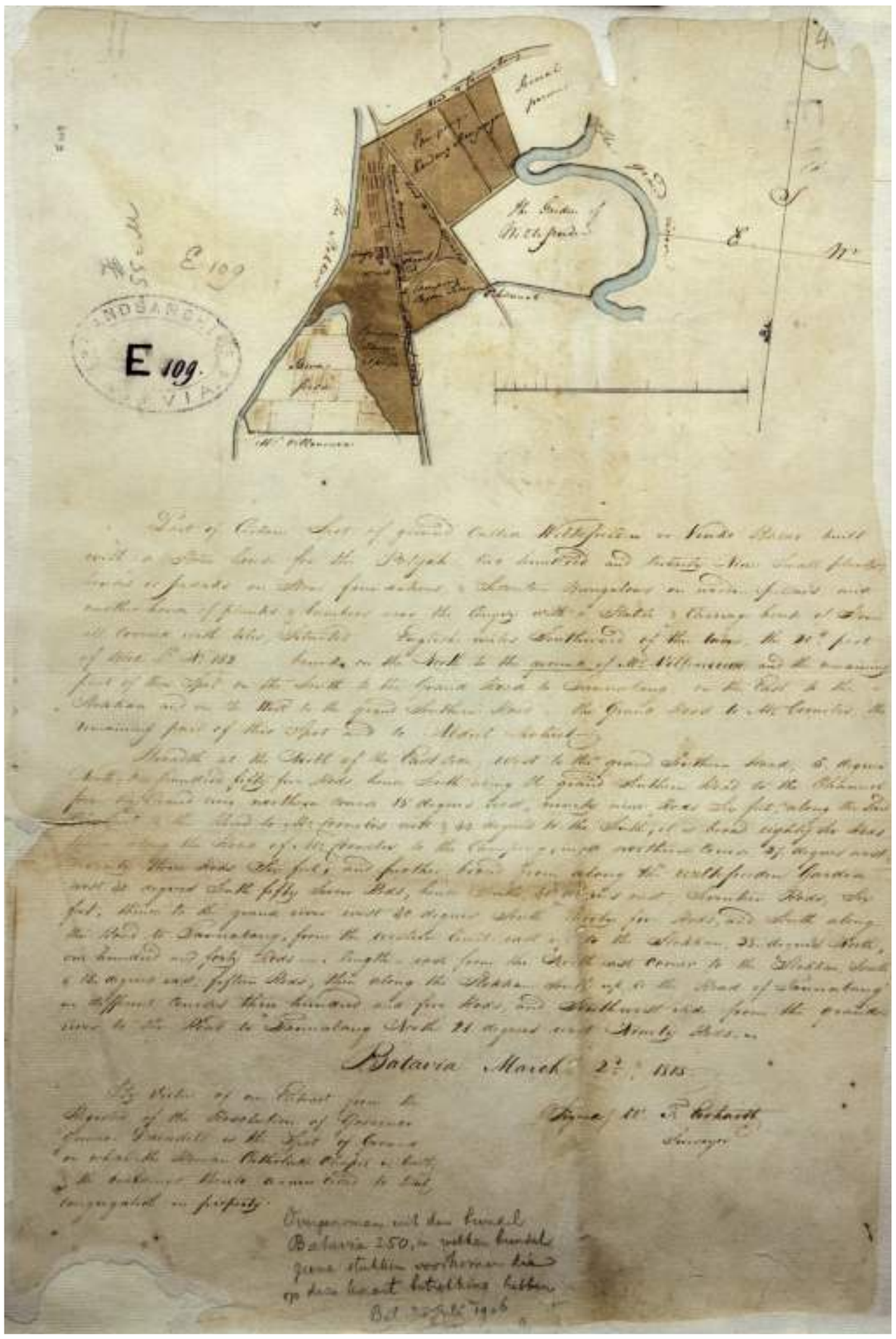

(pag. 280: / p. 280:)

Arsip Nasional Republik Indonesia, K 21.

[Anoniem, ca. 1811/1816] :
[Anonymous, c. 1811/1816] :

Plan van de Tuin en Kampement Weltevreeden.

Plan of the Garden and Encampment of Weltevreden.

Schaalstok van 100 Roeden = [ca. 1 : 2.080].
Scale-bar of *100 Roeden* = [approximately 1 : 2,080].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 52 x 78 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 52 x 78 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [rechtsonder] een legenda bij de letters A t/m Z, de nummers 1 t/m 10 en de letters *A* t/m *O* :
Explanations: [lower right] a key to the letters A to Z, the numbers 1 to 10 and the letters *A* to *O* :

Renvoy:

Gebouwen in t' kamp Weltevreden.
A. Onvoltoide Gouvernementale gebouwen.
B. Hoofdwagt.
C. Subalterne Officiers Woningen N: 4 tot 9.
D. Vier Kapiteins Woningen N: 10-13.
E. Twee Kapiteins en zes Subalterne Officiers Woningen N: 14-21.
F. Generaal Majoors Woning.
G. Gewezene Post-kantoor.
H. Vier Kapiteins Woningen N: 24-27.
I. Kolonels Woning N: 28.
K. Kolonels Woning N: 29 (houte).
L. Gewezenen Brigadiers N: 30 (houte).
M. Hoofdofficiers Woning N: 31.
N. Hoofdofficiers Woning N: 32.
O. Twee Kapiteins en Veertien Subalterne Officiers Woningen N: 35-48.
P. Agt Kapiteins Woningen N: 49-56.
Q. Negen Luitenants Woningen N: 57-65.
R. Twee Kapt.s en zes Luit.ts Woningen N: 66-73.
S. Een Kapt.s en zes Luit.ts Woningen N: 74-80.
T. Kapiteins Woning.
U. Kapiteins Woning.
V. Kapiteins Woning.
W. Twee Subalterne Officiers Woningen.
X. Kolonels Woning.
Y. Kolonels Woning met bamboesche bijgebouwen.
Z. Laboratorium.
N: 1. Drie kruidhuisjes (houte).
N: 2. Vervallen loots.
N: 3. Bamboese kanon loots.
N: 4. Wagthuisjes.
N: 5. Voormalige Bakmeesters Woning.
N: 6. Agt Subalterne Officiers Woningen (houte).
N: 7. Stallen.
N: 8. Dertien kasernen, ieder voor eene komp.ie (houte).
N: 9. Gouvernem.s kaas Winkel.
N: 10. Secreten.

Gebouwen in de Tuin Weltevreden.
A. Arsinaal.
B. Rijst pakhuisen.
C. Speelhuis.
D. Hoofdofficiers Woningen met Bijgebouwen.
E. Kazerne van Twee Verdieping, ieder voor 400 man.
F. Bijna voltooide kazerne Voor 400 man.
G. 3 Kazernes voor 400 man, staande in hunne Muuren op 12 Voeten hoog.
H. Fondamenten voor 2 kazernes voor 200 man.
I. Agt Kapiteins Woningen, $^{2}/_{3}$ voltooid.
K. Fondamenten voor vier Kap.t Woningen.
L. Zes kapiteins Woningen, staande in hunnne Muuren op 12 voeten hoog.
M. Twintig Subalterne Officiers Woningen, $^{1}/_{3}$ voltooid.
N. Secreten.
O. Wagthuis.

De datering van deze belangrijke plattegrond van Daendels' nieuwe regeringscentrum en militair kampement op Weltevreden is niet geheel duidelijk; de weergegeven situatie is die van het eind van zijn ambtsperiode (1811) of het Engelse tussenbestuur, maar de formulering van de uitvoerige legenda wijst eerder op een inventaris van de aanwezige militaire gebouwen kort na het herstel van het Nederlandse gezag (1816). Het vroegere 'paleis' Weltevreden was toen nog aanwezig en diende met de bijgebouwen als woning voor de 'Hoofdofficier' (D rechts), dus de legercommandant. Centraal in de nieuwe opzet ligt de Paradeplaats, die later Waterlooplein zou heten. Ten oosten daarvan is Daendels' nieuwe paleis ingetekend, in 1809 begonnen naar een ontwerp van de luitenant-kolonel J.C. Schultze. De voltooiing zou uiteindelijk pas in de jaren 1826-1828 zijn, waarna er diverse gouvernementskantoren in werden ondergebracht (zie ook de plattegrond en tekeningen op blad 287). Het militair kampement Weltevreden ten zuiden van de Paradeplaats was overigens van oudere datum dan Daendels' regeringsperiode. Het kwam tot stand in 1797, toen de nieuwe eigenaar van Weltevreden, de pas aangetreden gouverneur-generaal mr. Pieter Gerardus van Overstraten (1796-1801), het noordelijke deel daarvan voor dit doel verkocht aan de Hoge Regering, mede om op deze wijze zijn hoge aankoopkosten voor het landgoed met zijn lucratieve pasar te kunnen financieren. In de latere koloniale tijd werd het kampement Weltevreden de standplaats van het Xe Bataljon Infanterie KNIL. Interessant is de later toegevoegde aantekening 'R.K. Kerk' op de kaart bij de noordwesthoek van de Paradeplaats. Deze markeert de plaats waar in 1829 de eerste katholieke kerk aan het Waterlooplein tot stand kwam, als opvolger van een kapel die al in 1809 onder Daendels op het landgoed Weltevreden was ingericht (zie het kaartje op blad 281). Sinds 1902 staat hier de huidige neogotische kathedraal.

(pag. 281: / p. 281:)

Arsip Nasional Republik Indonesia, E 109.

W.F. Eerhardt, Batavia March 2nd, 1815 :
W.F. Eerhardt, Batavia 2 maart 1815 :

Part of Certain Spot of ground called Weltefreeden or Vinke Bazar [...].

Deel van een Zeker Stuk land genaamd Weltevreden of Vinkepasar [...].

Schaalstok van [250 Rijnlandse Roeden] = [ca. 1 : 8.800].
Scale-bar of [*250 Rijnlandse Roeden*] = [approximately 1 : 8,800].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 54 x 38.
1 map : ms on paper, coloured, 54 x 38.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [midden] vervolg van de titel en een meetbrief van het land Weltevreden opgesteld in het Engels en gesigneerd door W.F. Eerhardt, Surveyor; geen transcriptie.
Explanations: [centre] continuation of the title and a certificate of registry in English for the Weltevreden Estate signed by W.F. Eerhardt, Surveyor; not transcribed.

[onder] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
[below] a note in pencil indicating the provenance :

Overgenomen uit den bundel Batavia 250, in welken bundel geen stukken voorkomen die op deze kaart betrekking hebben. Bat. 25 juli 1906. F. de Haan.

Dit kadastrale kaartje van het zuidelijke deel van het land Weltevreden, gemaakt voor het Engelse tussenbestuur door de landmeter W.F. Eerhardt, is mede van belang vanwege de toevoeging aan de meetbrief linksonder. Daarin wordt vermeld dat het perceel op Weltevreden waar in 1809 met Daendels toestemming de eerste katholieke kapel in Batavia werd ingericht (onder meer voor de Franse militairen die hier toen waren gestationeerd), door hem aan deze kerkgemeenschap in eigendom was gegeven.

One of the reasons which makes this small cadastral map of the southern part of the Weltevreden area, made during the English Interregnum by the surveyor W.F. Eerhardt, so important is the addtion of a note (lower left) to the registration certificate. This states that the title deed to the particular plot on the estate *Weltevreden* where with Daendels's permission the first Roman Catholic chapel in Batavia was established (among other users for the French soldiers who were stationed there), was given to this church as its property.

The dating of this important ground plan of Daendels's new centre of government and military camp at Weltevreden is not absolutely clear; the situation reproduced is as it was either at the end of his term of office (1811) or during the English Interregnum, but the detailed legend giving an inventory of the military buildings to be found there points towards a time shortly after the restoration of Dutch authority (1816). The former 'palace' *Weltevreden* was still extant and with its outbuildings served as the residence of the *Hoofdofficier* (D right), that is the army commander. The central feature of the new layout is the *Paradeplaats* (Parade Ground), which would later be called *Waterlooplein*. East of this Daendels's new palace has been drawn in, the construction of which had commenced in 1809 to a design by Lieutenant-Colonel J.C. Schultze. It was only finally completed in the years 1826-1828, after which it was used to accommodate various government offices (see also the ground plan and drawings on sheet 287). The military camp *Weltevreden* south of the Parade Ground actually also dated to before Daendels's term of office. It was created in 1797, when the new owner of *Weltevreden*, the newly installed Governor-General Pieter Gerardus van Overstraten (1796-1801), sold the northern section to the High Government for this purpose. One of his aims in doing so was to finance the purchase price of the estate and its lucrative market. In the later colonial period, the encampment was the home barracks of the 10th Infantry Battalion KNIL. One interesting point is the note *R.K. Kerk*, added later to the map at the north-west corner of the Parade Ground. This marks the place where the first Roman Catholic church was built on the *Waterlooplein* in 1829. It replaced a chapel which had already been set up on the estate *Weltevreden* in Daendels's era (see the small map on sheet 281). Since 1902 the present neo-gothic cathedral has stood on this spot.

(pag. 282: / p. 282:)

Nationaal Archief, 4.VELH 454.

Geteekent door A.J. Latour, [1818-1822] :
Drawn by A.J. Latour, [1818-1822] :

Plan / van het Kampement Weltevreden / beneevens het Militaire Hospitaal.

Plan / of the Weltevreden Encampment / with the Military Hospital.

Schaalstok van 90 R.R. = [ca. 1 : 2.190].
Scale-bar of *90 R.R.* = [approximately 1 : 2,190].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 62 x 96 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 62 x 96 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [rechtsonder] een legenda bij de letters en nummers A t/m Z, *A* t/m *V*, a t/m f, I t/m IX, *A* t/m *R*, I t/m IX :
Explanations: [lower right] a key to the letters and numbers A to Z, *A* to *V*, a to f, I to IX, *A* to *R*, I to IX :

Campement Weltevreden.

Officiers Woningen.
A. Negen Luit.s woningen van No. 1 tot 9.
B. Vier Kapit.s Woningen van No. 10 tot 13.
C. Twee Kapit.s en zes Luit.s woningen No. 14 tot 21.
D. Generaal Majoor woning No. 22.
E. Hoofd off.s woning No. 23.
F. Drie off.s woningen No. 24 tot 26.
G. Hoofd off.s woning No. 27.
H. Idem No. 28.
I. Idem No. 29.
K. Idem No. 30.
L. Idem No. 31.
M. Twee Blokken voor 12 Luit. No. 32 tot 43.
N. Twee Kapit.s woningen No. 44 en 45.
O. Vier hoofd officiers woningen No. 46 tot 49.
P. Negen Luit.s woningen No. 50 tot 58.
Q. Twee hoofd off.s en zes luit.s woningen 59 tot 66.
R. Een hoofd off.s en zes luits. woningen No. 67 tot 73.
S. Hoofd off.s woning No. 74.
T. Twee hoofd off.s en twee Kapit.s woningen No. 75 tot 78.
U. Woning van den Komm. Generaal No. 79.
V. Vier woningen voor 8 Kapit.s No. 80 tot 83.
W. Drie hoofd off.s en 3 Kapit.s woningen voor 6 Kapit.s No. 84 tot 88.
X. Officiers Pavilloon voor 24 Luit.s No. 89 tot 112.
Y. Bamboese Blok officiers wooningen voor 6 Kapit.s en 22 Luit.s No 113 tot 129.
Z. Officiers Societeit No. 130.

Kazerne.
A. Kazerne van Twee Verdipingen voor 300 man.
B. Idem.
C. Idem.
D. Idem.
E. Houte Kazerne voor 150 man.
F. Idem vertoef voor de Musikanten.
G. Idem voor 150 man
H. Idem.
I. Idem.
K. Idem.
L. Idem.
M. Idem.
N. Idem.
O. Idem.
P. Idem.
Q. 13 Woningen voor onder officiers geemploij. op de Bureaux van 12. 1 tot 13.
R. Kazerne voor eene Comp.ie inlandsche artillerie van 100 man.
S. Zes Bamboeze Kazerne ieder van 150 man No. 1 tot 6.
T. Stal voor 60 inlandsche Paarden.
U. Stal voor 66 inlandsche Paarden.
V. Stal voor 90 Groote Paarden.

Wachten.
a. Hoofd Wacht.
b. Wacht voor Een off.r en 25 man.
c. Wacht aan den weg naar mester Cornelis.
d. Wacht bij de Comedie.
e. Wacht aan de Sluis bij Noordwyk.
f. Bamb. Wacht voor en Korp. en 3 man bij de Posten.

Artillerie Magazijnen.
I. Arsenaal.
II. Laboratorium.
III. Berg Plaats voor Diverse gereedschappen.
IV. Bamboese Canon loods.
V. Wapenzaal.

Magazijn voor de administratie en Kleeding en Wapening der Korpsen.
VI. Rijst Pakhuize.
VII. Idem.
VIII. Magazijn van Kleeding der administratie.
IX. Magazijn van Kleding en Wapening der Differente Korpsen.

Militaire Hospitaal.
A. Chirurg.s Major Woningen.
B. 2 Tweede Chirurg.s Woningen.
C. Chirurg.s Major Woning.
D. Laboratorium.
E. Combuis, Dispens en Dispensers Woning.
F. Magazijn van geneesmiddelen.
G. Idem.
H. Woning van den apotheker majoor en geempl.e.
I. Bureau.
K. Wagt Kamer voor de off.r van gesondheid.
L. Woning voor 12 oppassers.
M. Wagt.
N. Staal en Waagt remise.
O. Portiers Woning.
P. Locaal voor Ketting Gangers.
Q. Magazijn van Kleding.
R. Dode huis.
I. Zieken Zaal voor off.s
II. Idem.
III Zieken Zaal voor Soldaten.
IV. Idem.
V. Idem.
VI. Idem.
VII. Idem.
VIII. Idem.
IX. Idem.

Ter afsluiting van de weergaven in kaart van Weltevreden en omgeving is hier een plan gereproduceerd van het kampement in de jaren omstreeks 1820, kort voor het voormalige landhuis onder het herstelde Nederlandse gezag werd afgebroken om plaats te maken voor het Militair Hospitaal. Zie ter vergelijking de iets oudere plattegrond op blad 280.

As a conclusion to this cartographic reproduction of Weltevreden and its environs, a plan of the military camp as it was around 1820 is given. Shortly afterwards the former country mansion was demolished under the restored Dutch authority in order to make way for the Military Hospital. See for a comparison the somewhat older plan on sheet 280.

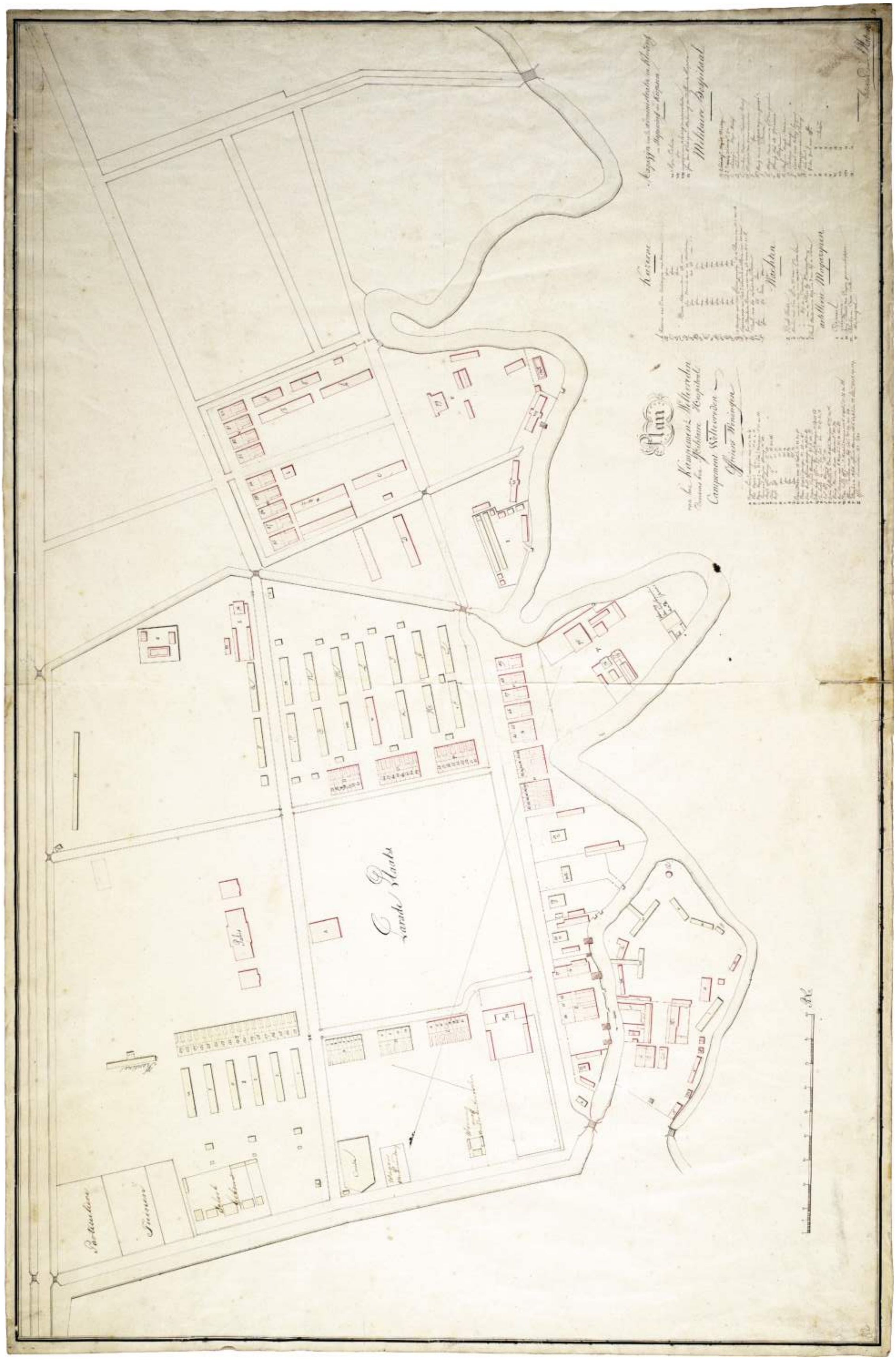
Plan
Militaire Hospitaal
Kazerne
Magazijn
Bakkerijen
Paarden Stallen
Stallen
Paarden Stallen
Stallen
Paarden Stallen
Stall

Het Gezigt van de Tuyn van Zyn Hoog Edelheyd den Hoog Edelen Groot Agt.
Baaren Heer Petrus Albertus van der Parra Gouverneur Gene,
Raal van Nederlands Indea Staande op Weltevrede 4.
Paalen Buyten Batavia.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 50.

[Johannes Rach, 1770–1772] :

Het Gezigt van de Tuijn van Zijn Hoog Edelheijd den Hoog Edelen Groot Agt /Baaren Heer Petrus Albertus van der Parra Gouverneur Gene / Raal van Nederlands Indea Staande op Weltevrede 4 / Paalen Buijten Batavia.

View of the Garden of His Lordship the Right Honourable / Petrus Albertus van der Parra Governor-General / of the Netherlands Indies Situated at Weltevreden 4 / Palen outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Op deze tekening van Johannes Rach kijkt men ten tijde van Van der Parra's bestuur in zuidwestelijke richting op het 'paleis' Weltevreden vanaf de toegangspoort aan de Grote Zuiderweg, nabij de Pasar Senen. Zie ook de kaart uit ongeveer dezelfde jaren op blad 276. Twee andere versies van deze voorstelling bevinden zich in de collecties van het Rijksmuseum Amsterdam, onder nummer NG-400-Y, en het maritiem Museum Rotterdam, onder nummer WAE 525-2.

This drawing by Johannes Rach shows the view in the south-westerly direction of the 'palace' *Weltevreden* from the entrance gate on the Great South Road, close to Pasar Senen, as it was during the term of office of Van der Parra. See also the map dating from about the same years on sheet 276. Two other versions of this representation are to be found in the collections of the *Rijksmuseum Amsterdam*, with class mark NG-400-Y, and in the *Maritiem Museum Rotterdam*, with class mark WAE 525-2.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 51.

[Johannes Rach, 1770–1775] :

Het Gezigt van het Heeren Huijs op Weltevreeden van Zin Hoog / Edelheijd den Hoog Edele Groot agt bare heer Petrus Albertus van / der Parra Gouverneur Generaal van Nederlans India Lag 4 Palen Buijten Batavia.

View of the Mansion at Weltevreden of His / Lordship the Right Honourable Petrus Albertus van / der Parra Governor-General of the Netherlands Indies Situated 4 Palen outside Batavia.

Volgens mevr. J. de Loos-Haaxman in *Johannes Rach en zijn werk* zouden in deze tekening alleen de figuren door Rach zijn getekend. De weergave van de architectuur is in elk geval zeer nauwkeurig en biedt een gedetailleerd aanzicht van de monumentale voorzijde van het 'paleis' Weltevreden. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede versie van de tekening onder nummer A 11.

In *Johannes Rach en zijn werk*, Mrs. J. de Loos-Haaxman states that in this drawing only the figures were drawn by Rach. Whatever the case, the reproduction of the architecture is extremely accurate and offers a detailed view of the monumental front façade of the 'palace' *Weltevreden*. The National Library of Indonesia possesses a second version of the drawing, with class mark A 11.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Het Gezigt van het Heeren Huys op Weltevreede van Zin Hoog
Edelheyd den Hoog Edele Groot agt bare heer Petrus Albertus van
der Parra Gouverneur. Generaal van Nederlans India Lig 4 Palen Buten Batavia.

HET GEZICT VAN DE TUYN VAN AGTERE OP WELTEVREEDE VAN
ZYN HOOG EDELHEYD DEN EDELEN GROOT AGTBAAREN HEER
PETRUS ALBERTUS VANDER PARRA GOUVERNEUR GENERAAL
VAN NEDERLANDS INDIA ZIENDE OP HET HEERE HUYS.

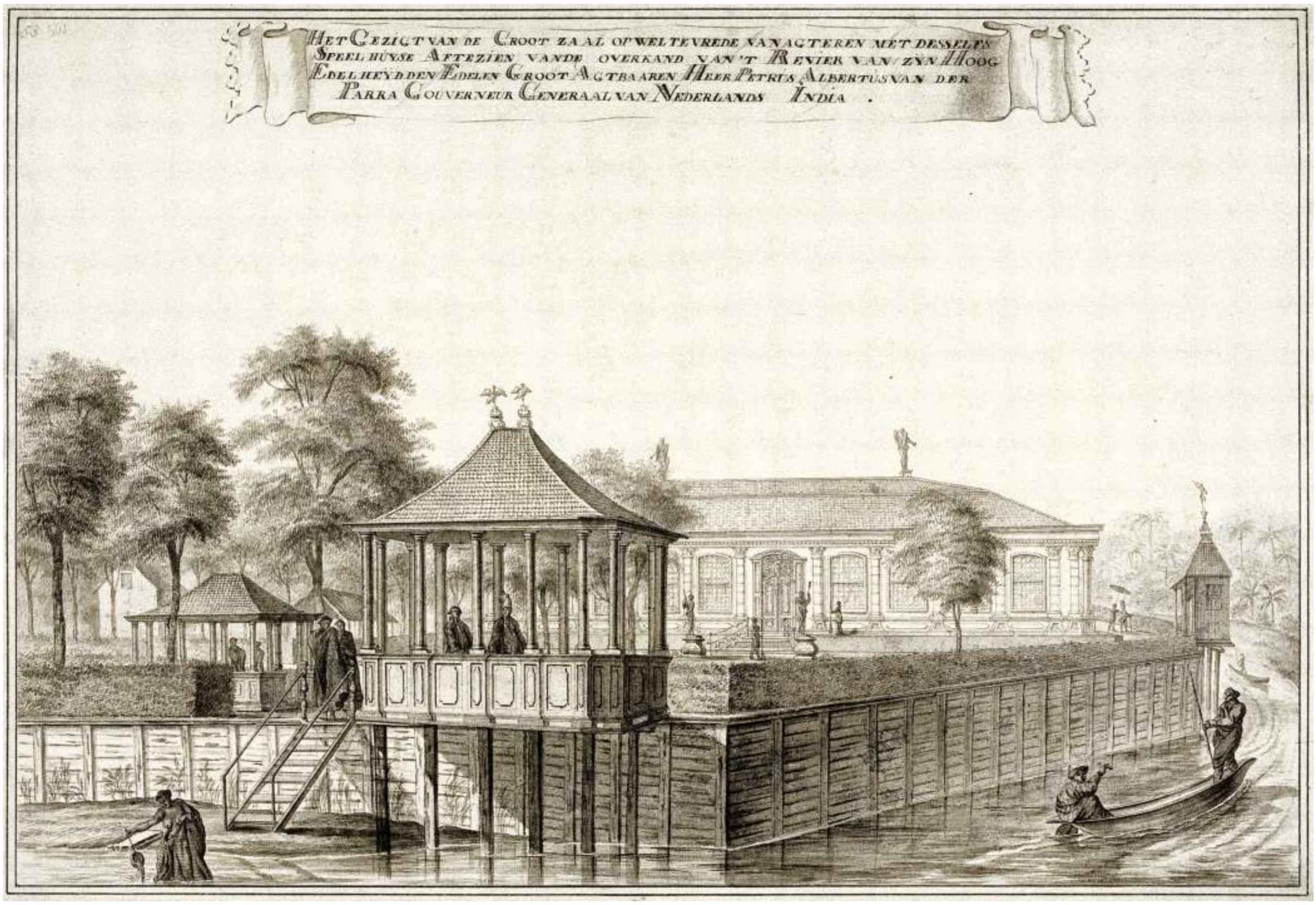
Het Gezigt van de Groot Zaal op Weltevrede van agteren met desselfs Speelhuijse Af te zien van de overkand van 't Revier van zijn Hoog Edelheijd den Edelen Groot Agtbaaren Heer Petrus Albertus van der Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India .

(pag. 284: / p. 284:)

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 52.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Tuijn van Agteren op Weltevreede van / Zijn Hoog Edelheijd den Edelen Groot Agtbaaren Heer / Petrus Albertus van der Parra Gouverneur Generaal / Van Nederlands India Ziende op het Heere Huijs.

View from the Rear of the Garden at Weltevreden of / His Lordship the Right Honourable / Petrus Albertus van der Parra Governor-General / Of the Netherlands Indies with a Prospect of the Mansion.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Mevrouw Van der Parra en haar dames staan op deze tekening bij de vijver aan de achterzijde van het 'paleis'. Men kijkt hier in noordoostelijke richting, vanaf een punt tussen de brug over de vijver en de Grote Zaal aan de rivier; zie de kaart op blad 276. In het Rijksmuseum Amsterdam bevindt zich een tweede versie van deze tekening onder nummer NG-400-P.

In this drawing, Mrs. Van der Parra and her ladies are standing by the ornamental pond at the rear of the 'palace'. The view here is in a north-easterly direction, from a point between the bridge over the pond and the *Grote Zaal* (Grand Reception Room) on the river; see the map on sheet 276. Another version of this scene, with class mark NG-400-P, is to be found in the *Rijksmuseum Amsterdam*.

onder / below:

Voorheen in de verzameling van / Formerly in the collection of jhr. mr. P.R. Feith.

J. George, [1811] :

Weltevreden.

Aquarel op papier, 35 x 55 cm.
Water-colour on paper, 35 x 55 cm.

De vooraanstaande Bataviase advocaat jhr.mr. P.R. Feith begon in 1934 met de vorming van een persoonlijke verzameling boeken, manuscripten, tekeningen, plattegronden en kaarten met betrekking tot de geschiedenis van zijn stad, die drie jaar later het onderwerp werd van een grote tentoonstelling onder auspiciën van de Bataviase Kunstkring. Ter gelegenheid daarvan werd toen een geïllustreerde catalogus uitgebracht, waarin ook enkele topstukken van de verzameling in kleur waren gereproduceerd. Daaruit is hier deze aquarel uit 1811 door de Britse officier James George overgenomen, die het aanzicht vanuit het zuidoosten toont van het landhuis Weltevreden na de verbouwingen en gedeeltelijke afbraak van de bijgebouwen in de jaren 1802-1809. Het origineel is helaas niet meer beschikbaar; met de overige collectie is dit verdwenen tijdens de Japanse bezetting of in de revolutieperiode nadien.

In 1934, the prominent Batavia lawyer, Jonkheer P.R. Feith began to make a personal collection of books, manuscripts, drawings, plans and maps relating to the history of his city. Three years later this was the subject of a great exhibition held under the auspices of the *Bataviase Kunstkring* (The Batavia Art Circle). The occasion was marked by the publication of an illustrated catalogue, in which several of the major items in the collection were reproduced in colour. This 1811 water-colour by the British officer James George has been taken from this. It shows the view of the mansion *Weltevreden* from the south-east as it was after the renovations and partial demolition of the outbuildings in the years 1802-1809. Unfortunately the original is no longer available; it disappeared with the rest of the collection either during the Japanese occupation or in the Revolutionary period which followed it.

(pag. 285: / p. 285:)

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 53.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Groot Zaal op Weltevrede van agteren met desselfs / Speelhuijse Af te zien van de overkand van 't Revier van zijn Hoog / Edelheijd den Edelen Groot Agtbaaren Heer Petrus Albertus van der / Parra Gouverneur Generaal van Nederlands India.

View from the rear of the Grand Reception Room at Weltevreden with its / Pavilion As seen from the other side of the River of His Lordship / the Right Honourable Petrus Albertus van der / Parra Governor-General of the Netherlands Indies.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De Grote Zaal voor ontvangsten, feesten en andere bijzondere gelegenheden bij het 'paleis' van Weltevreden bevond zich aan het eind van het achtererf pal aan de Tjiliwoeng. De blik op Rachs tekening is naar het noordoosten; het zaalgebouw blokkeert de doorkijk naar het tussenerf met de vijver en de achterzijde van het landhuis zelf. Zie ook de kaart op blad 276, waarop zelfs het speelhuisje vooraan is te herkennen.

The *Grote Zaal* or Grand Reception Room of the 'palace' *Weltevreden*, which was used for receptions, parties and other special occasions, was situated at the end of the rear gardens directly on the Ciliwung. The view in Rach's drawing is towards the north-east; the building of the Reception Room blocks the view through to the garden with the ornamental pond and the rear side of the mansion itself. See also the map on sheet 276, on which even the pavilion in front can be recognized.

(pag. 286: / p. 286:)

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 49.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Passer Snees van de Rijwegt af te zien in 't ver / schiet de Kerk en weltevreede Leggende 4 Pale Buijten Batavia.

View of the Chinese Market as seen from the Road with / the Church and Weltevreden in the distance Situated 4 Palen Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm

Johannes Rach heeft hier de koets van de gouverneur-generaal met begeleidende dragonderwacht getekend, op een moment dat deze komend van Batavia langs de Grote Zuiderweg bij de Pasar Senen rechts de toegangsweg tot Weltevreden inrijdt. Men kijkt dus in zuidelijke richting, met links de voortzetting van de Grote Zuiderweg/Pasar Senen naar Meester Cornelis. In het kerkje waarvan de titel melding maakt, rechts op de achtergrond aan de toegangsweg tot Weltevreden, werd in 1809 op last van Daendels de eerste katholieke kapel in Batavia ingericht (zie blad 281).

Here Johannes Rach has drawn the Governor-General's coach with its escort of dragoon guards, at the moment when, having driven along the Great South Road from Batavia, it turns to the right into the driveway of *Weltevreden* near Pasar Senen. Therefore it is looking in a southerly direction, with the continuation of the Great South Road/ Pasar Senen to Meester Cornelis on the left. In the small church mentioned in the title, in the background right on the driveway of *Weltevreden*, the first Roman Catholic chapel in Batavia was set up on Daendels's orders in 1809 (see sheet 281).

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 54.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Nabang met desselfs Passer van de Rijweg / Af te zien Leggende 5 Paalen Buijten Batavia.

View of Tanah Abang Estate with its Market as seen from the Road / Situated 5 Palen Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De eerder genoemde landdrost Justinus Vinck bezat in 1735 niet alleen Weltevreden (zie blad 276), maar ook het westelijker gelegen landgoed Tanah Abang, waarvoor hij in dat jaar eveneens toestemming verkreeg voor de vestiging van een pasar. Johannes Rach tekende de marktplaats en het landhuis een kleine 40 jaar later, kennelijk niet op een pasardag. De blik is hier in noordwestelijke richting.

In 1735 *Landdrost* Justinus Vinck, who was mentioned earlier as the founder of the *pasar* at *Weltevreden* (see sheet 276), owned another estate situated a few kilometres to the west, *Tanah Abang*, on which in that same year he was granted permission to establish a market as well. Johannes Rach drew the market-place and country house almost forty years later, apparently not on market day. The view here is in a north-westerly direction.

HET GEZICT VAN DE PASSER SNEES VAN DE RYWEGT AF TE ZIEN IN'T VER-
SCHIET DE KERK EN WEL TEN VREEDE LEGGENDE 1/4 PALE BUYTEN BATAVIA.

Bijschriften: pag. 285 / Captions: p. 285

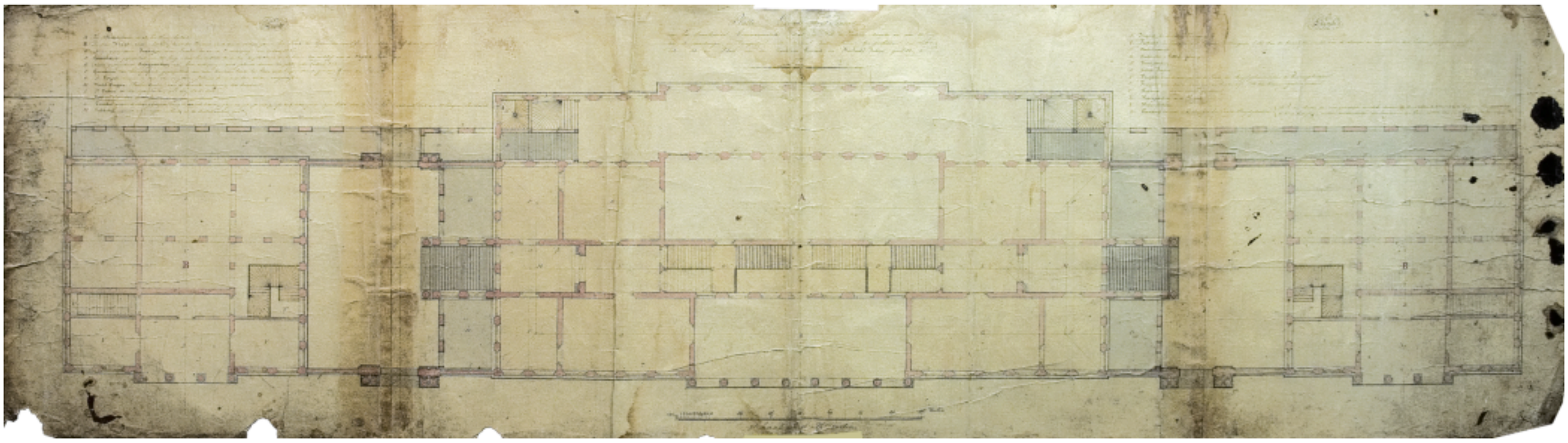

Het nieuwe paleis van gouverneur-generaal Daendels aan de Paradeplaats, in 1809 begonnen naar een ontwerp van luitenant-kolonel J.C. Schultze, bleef na diens vertrek in 1811 onvoltooid staan tot 1826-1828, toen het met enkele wijzigingen op last van commissaris-generaal L.P.J. Burggraaf dus Bus de Gisignies alsnog werd afgebouwd om er een aantal gouvernementsinstellingen in onder te brengen. In de latere koloniale tijd kreeg het 'Witte Huis' een definitieve bestemming als onderkomen voor het Departement van Financiën. Het plan en de twee tekeningen op dit blad hebben betrekking op de oorspronkelijke opzet. De doorsnede linksonder is een deel van de ontwerptekeningen, de plattegrond en het detail van de façade geven de toestand tussen 1811 en 1826 weer.

Governor-General Daendels's new palace on the Parade Ground, commenced in 1809 and built to a design by Lieutenant-Colonel J.C. Schultze, was still unfinished when he left in 1811. It remained so until 1826-1828, when it was completed, with a few alterations, on the orders of Commissioner-General L.P.J. Burggraaf dus Bus de Gisignies, to accommodate several government bodies. In the later colonial period, the 'White House' was given a definitive allocation as the premises of the Department of Finance. The ground plan and two drawings on this sheet refer to its original layout. The cross-section below left is part of Schultze's project plan, the ground plan and the detail of the façade show the situation as it was between 1811 and 1826.

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, O 13.

[Anoniem, 1816-1825] :
[Anonymous, 1816-1825] :

Platte Grond Teekening / van het Onvoltooide Gouvernementale Gebouw op Wel te Vreden [...].

Ground Plan / of the Unfinished Government Building at Weltevreden [...].

Schaalstok van 96 Rh. Voeten = [ca. 1 : 116].
Scale-bar of *96 Rh. Voeten* = [approximately 1 : 116].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 46 x 166 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 46 x 166 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksboven.
Orientation: north is upper left.

Verklaringen: [boven] vervolg van de titel :
Explanations: [above] continuation of the title :

Dienende om aan te wijzen de veranderingen en bijvoegingen welke daaraan zullen dienen te geschieden om het zelve tot een paleis voor den Gouverneur Generaal van Neerlands Indiën geschikt te maken.

[linksboven en rechtsboven] een legenda bij de letters A t/m Z :
[upper left and upper right] a key to the letters A to Z :

Legende.
A. Het Hoofdgebouw zo als het thans bestaat.
B. De twee Vleugels, waarvan het Terreplein tot Keukens, en de tweede verdiepingen in het Front tot Logementen van Officieren van den Staf bestemd zijn.
C. Nieuw geprojecteerde Ingangen onder Portalen tot aan de 2e verdieping, vide opstand No. 3.
D. Gaanderijen geprojecteerd om ter hoog van het rustiek te worden opgetrokken, om te dienen tot verblijf van de Wagters, Portier.
E. Nieuw geprojecteerde Agtergaanderij voor beide verdiepingen, met jalousie deuren om plat, vide opstand No. 2.
F. Gaanderijen aan het agterfront geprojecteerd om onder dezelven bedekt het Eeten op te brengen door de gaanderij F. naar den Eetzaal G.
G. De Eetzaal, waarin in stede van vengsters, Jalousie deuren zullen worden aangebragt.
H. Wentel Trappen, Escaliers Airobés van de bovenste verdieping tot beneden.
I. De Entrees tot het Agter Front, 9 V: hoog, 5½ V: breed.
K. Trap om het Eeten op te brengen.
L. Corridor, waarin de nieuw geprojecteerde Trappen naar de 2e verdieping zijn aangebragt, vide profil No. 3, ontvangende zijn licht door daar in het middenste dak een Lantaarn te maken.
M. Vestibules, waaruit men regts en links i de Antichambres gaat.
N. Ingang, tot de Tweede Verdieping.
O. Portaals der Trap naar de 2e Verdieping, ontvangende licht door de bovenligten, welke voor de deuren en vengsters in den Eetzaal geprojecteerd zijn.
P. Antichambres.
Q. Audiente Verblijf-Zalen.
R. Voorgaanderij.
S. Groote Poorten.
T. Trappen naar de woningen in het Front der Vleugelgebouwen van de binnenplaatsen.
U. Trappen naar dezelve woningen van buiten af. NB. Deze kunnen gemist worden.
V. Keukens en daartoe nodige vertrekken.
X. Voorgaanderij in de Vleugels.
Y. Woonvertrekken.

Z. Corridors, het entrée in de Woningen in het Front der Vleugelgebouwen. NB. In deze Corridors kan men gemaklijk middels deuren in de woonvertrekken aan te brengen, Trappen naar de Tweede Verdieping maken, om dusdoende, één beneden en één boven vertrek voor een officier af te zonderen.

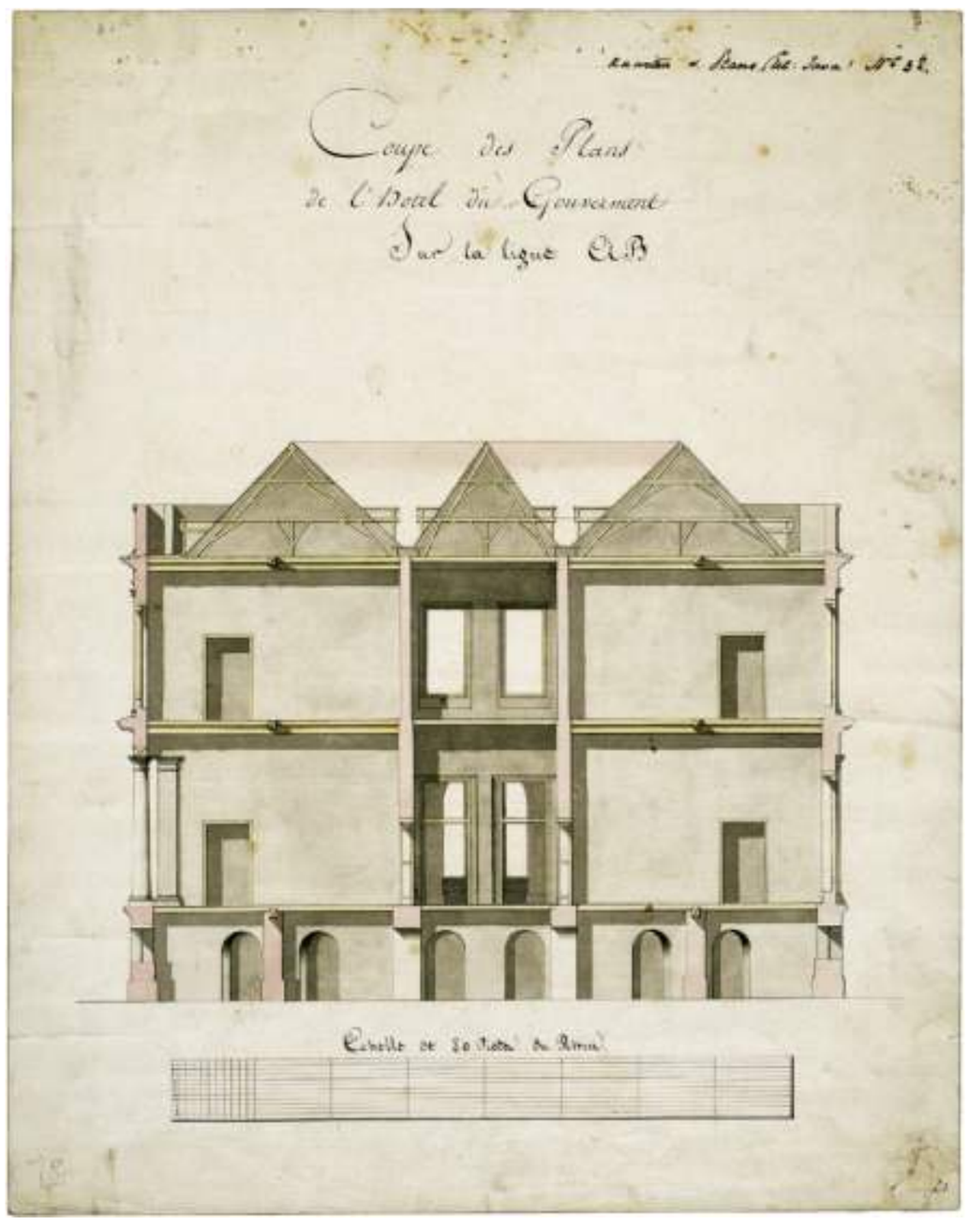

midden / centre:

Arsip Nasional Republik Indonesia, K 32.

[Anoniem, 1816-1825] :
[Anonymous, 1816-1825] :

Gezicht van de Façade van het nieuwe Gouvernementale Gebouw op Weltevreden.

View of the Front of the new Government Building at Weltevreden.

Schaalstok van 2 Roeden = [ca. 1 : 28].
Scale-bar of *2 Roeden* = [approximately 1 : 28].

Pentekening op papier, gekleurd, 87 x 55 cm.
Pen drawing on paper, coloured, 87 x 55 cm.

Verklaringen: [linksboven] een door beschadiging goeddeels onleesbare bouwkundige beschrijving, geen transcriptie.
Explanations: [upper left] a constructional description, mostly illegible as a result of damage to the drawing, not transcribed.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VELH 455.

[J.C. Schultze of assistent, 1809] :
[J.C. Schultze or assistant, 1809] :

Coupe des Plans / de l'Hotel du Gouvernement / Sur la ligne AB.

Schaalstok van *80 Pieds du Rhin* = [ca. 1 : 120].
Scale-bar of *80 Pieds du Rhin* = [approximately 1 : 120].

Pentekening op papier, gekleurd, 41 x 33 cm.
Pen drawing on paper, coloured, 41 x 33 cm.

De 'Coupe des Plans de l'Hotel du Gouvernement' toont een dwarsdoorsnede van de verdiepingen van het gouvernementsgebouw van Daendels op Weltevreden volgens het oorspronkelijke plan van luitenant-kolonel J.C. Schultze. De genoemde lijn A-B komt niet overeen met dezelfde letters in de plattegrond boven, die van latere datum is. Bedoeld is hier een doorsnede van voor naar achter door het midden van het hoofdgebouw.

The *Coupe des Plans de l'Hotel du Gouvernement* shows a cross-section of the storeys of Daendels's Government House at Weltevreden according to the original design by Lieutenant-Colonel J.C. Schultze. The line marked A-B does not correspond to the same letters on the ground plan above, which is of a later date. Here they indicate a cross-section from front to back through the middle of the main building.

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, H 34.

[Anoniem, 1745] :
[Anonymous, 1745] :

[Kaart van het land Menteng en omringende percelen tussen de Grote Rivier en de Kali Krokot].

[Map of the Menteng Estate and surrounding parcels between the Great River and the Kali Krokot].

Schaalstok van 700 Rijnlandse Roeden = [ca. 1 : 11.040].
Scale-bar of *700 Rijnlandse Roeden* = [approximately 1 : 11,040].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 72 x 53 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 72 x 53 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [linksonder] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [lower left] a note in pencil indidating the provenance :

Matraman & Menteng. Overgenomen uit de Bijlagen der Resol. 21 Mei 1745. Maart 1905. F. de Haan.

Deze kadastrale kaart uit 1745 geeft een overzicht van de percelen westelijk van de Tjiliwoeng ruwweg tussen Weltevreden in het noorden, Meester Cornelis in het zuiden en de Kali Krokot in het westen. Afzonderlijk benoemd zijn de landen van de vermogende grootgrondbezitter Jan van 't Hoff, later ook eigenaar van het nabijgelegen landgoed Tanah Abang. De kaart biedt mede vanwege de kleine schaal verder weinig detail, maar is van belang vanwege de omstandigheid dat het bedekte gebied deels overeenkomt met dat van de grote stadsuitbreidingen van Batavia tussen 1910 en 1940, de 'Europese' wijken Nieuw-Gondangdia en Menteng.

This 1745 cadastral map offers an overview of the plots of land to the west of the Ciliwung, roughly between Weltevreden in the north, Meester Cornelis in the south and the Kali Krokot in the west. Individually mentioned are the properties of the rich landowner Jan van 't Hoff, later the owner of the neighbouring estate *Tanah Abang*. As it is on such a small scale the map does not offer much detail, but it is important because of the fact that the area covered corresponds in part to that of Batavia's major urban extensions laid out between 1910 and 1940, the 'European' quarters *Nieuw-Gondangdia* and *Menteng*.

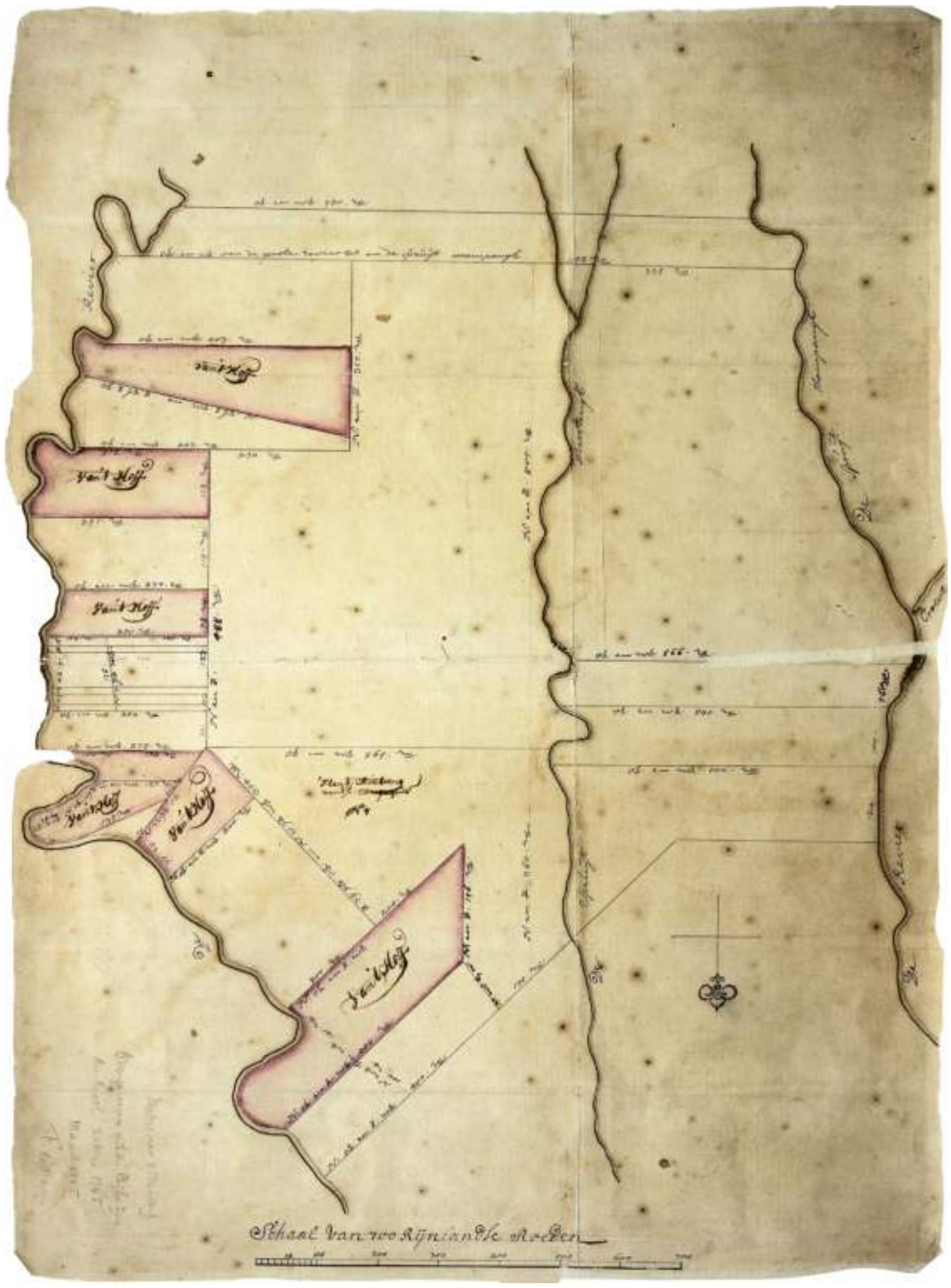

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VMF 848.9.

M.H. Verijssel fec., [1745-1750] :

Kaart / Van 't / Landgoed, / Gen:t / Grogol.

Map / Of the / Estate, / Named Grogol.

Schaalstok van 500 Roed. Rhijnl. = [ca. 1 : 8.000].
Scale-bar of *500 Roed. Rhijnl.* = [approximately 1 : 8,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 78 x 54 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 78 x 54 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Deze en de volgende kaart van het landgoed Grogol en omgeving, aan de gelijknamige rivier op ca. acht kilometer ten zuid-zuidwesten van Batavia's omwalde stad, zijn afkomstig uit het familiearchief Vosmaer in het Nationaal Archief. Daarin bevinden zich voornamelijk stukken uit de nalatenschap van mr. Jacobus Cornelis Matheus Radermacher (1741-1783), in zijn latere jaren onder meer baljuw te Batavia en raad-extraordinair van Indië en tevens een der oprichters van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen (1778). Hij trad in 1761 in het huwelijk met Margaretha Sophia Verijsel, dochter van de raad van Indië Hugo Verijssel en Sophia Francina Westpalm. Verijssel was een goede vriend van de latere gouverneur-generaal Reinier de Klerk (1777-1780), die in 1754 zijn weduwe Sophia Francina trouwde. Mevrouw De Klerk overleefde uiteindelijk niet alleen haar man, maar ook haar dochter Margaretha Sophia en haar schoonzoon Jacobus Cornelis Matheus Radermacher. Bij haar overlijden in 1785 gingen aldus de meeste van haar bezittingen, inclusief de verzameling kaarten, atlassen, plattegronden en wetenschappelijke documentatie van haar man, over naar haar kleinzoon Frans Reinier Radermacher en via hem door vererving uiteindelijk naar het familiearchief Vosmaer. In deze verzameling, waaruit in deze atlas alle kaarten en plattegronden met de signatuur *Nationaal Archief 4.VMF* zijn opgenomen, kan men derhalve veelsoortige documenten aantreffen met betrekking tot de bezittingen in de achttiende eeuw van de families Verijssel, Radermacher en De Klerk. De hier afgebeelde kaart maakt daarvan ook deel uit en toont het land Grogol – vermoedelijk – omstreeks 1750, nog bij het leven van Hugo Verijssel.

This and the next map of the estate *Grogol* and its environs, situated on the river of the same name roughly eight kilometres south-south-west of the walled city of Batavia, are kept in the Vosmaer Family Archive in the *Nationaal Archief*. This principally contains documents from the legacy of Jacobus Cornelis Matheus Radermacher (1741-1783), who in his later years was bailiff in Batavia and Councillor Extraordinary of the Indies, as well as being one of the founders of the *Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* (Batavian Society of the Arts and Sciences, 1778). In 1761 he married Magaretha Sophia Verijsel, daughter of Councillor of the Indies Hugo Verijsel and Sophia Francina Westpalm. Verijsel was a good friend of the later Governor-General Reinier de Klerk (1777-1780), who married his widow Sophia Francina in 1754. Eventually Mrs. De Klerk outlived not only her husband, but also her daughter, Margaretha Sophia, and her son-in-law, Jacobus Cornelis Matheus Radermacher. Consequently, when she died in 1785, all her possessions, including her husband's collections of maps, atlases and scientific documents were inherited by her grandson Frans Reinier Radermacher and from him through various bequests finally passed into the Vosmaer Family Archive. In this collection, besides all maps and plans with the class mark *Nationaal Archief 4.VMF* included in this atlas, are therefore various sorts of documents pertaining to the eighteenth-century possessions of the families Verijsel, Radermacher and De Klerk. This map is also part of the same collection and shows the *Grogol* estate – probably – around 1750, still during the lifetime of Hugo Verijssel.

Nationaal Archief, 4.VMF 849.17.

[Anoniem, 1777-1780] :
[Anonymous, 1777-1780] :

Kaart van de Landen / Grogol Wastoenagara Waktoenagara en Pabaijoran / Toebehoorende aan Zijn Hoog Edelheijd / Den HoogEdelen Grootagtbaaren Wijdgebiedende Heere / Reijnier de Klerk / Gouverneur Generaal van Nederlands India / Beneevens / de Landen geleegen Tusschen de Revieren Grogol en / Ankee.

Map of the Estates of / Grogol Wastoenagara Waktoenagara and Pabajoran / Belonging to His Lordship / The Right Honourable / Reijnier de Klerk / Governor-General of the Netherlands Indies / With / the Estates situated Between the Rivers Grogol and / Angkee.

Schaalstok van 1200 R.R. = [ca. 1 : 17.000].
Scale-bar of *1200 R.R.* = [approximately 1 : 17,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 94 x 93 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 94 x 93 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

De grote overzichtskaart van Reinier de Klerks bezit tussen de Grogol en Angkee plus de aangrenzende landen, ook uit het archief Vosmaer, laat met betrekking tot het land Grogol (linksonder in de kaart) al een verdere ontwikkeling zien dan de vermoedelijk ca. 30 jaar oudere, grootschaliger kaart op blad 282 onder. Net ten westen van Grogol en verder zuid-westelijk wordt de landmeter S.J. Wimmercrantz vermeld als eigenaar van twee percelen; wellicht was hij ook de maker van deze kaart (zie ook blad 189 boven). Een andere mogelijke toeschrijving is die aan Laurent Lusson, wiens kaart van de percelen ten westen van Batavia uit 1780 op blad 217 goed aansluit bij deze.

The large general map of Reineir de Klerk's property between the Grogol and the Angke plus the adjacent estates reproduced here, also in the Vosmaer Archive, shows the *Grogol* estate (below left on the map) in a more advanced stage of development than does the larger-scale map on sheet 282 below, which is probably about thirty years older. Just to the west of *Grogol* and farther to the south-west, the surveyor S.J. Wimmercrantz is mentioned as the owner of two plots; perhaps he was also the maker of this map (see also sheet 189 above). Another possible attribution is to Laurent Lusson, whose 1780 map of the area to the west of Batavia on sheet 217 links up very well with this one.

Meester Cornelis (**Jatinegara**). De oorsprong van Meester Cornelis, ca. dertien kilometer ten zuidoosten van de omwalde stad van Batavia aan de Grote Zuiderweg en zijn verlengde naar Buitenzorg, gaat terug tot omstreeks 1656. In dat jaar wordt een van Banda afkomstige Bataviase godsdienstonderwijzer en voorlezer in de kerk genaamd Cornelis Senen genoemd als bezitter van een tuin op een perceel compagniesland ver stroomopwaarts aan de Tjiliwoeng, dat hij vijf jaar later ook in bezit verkreeg. Dit perceel van 'meester Cornelis' werd het begin van een permanente nederzetting, die aanvankelijk alleen het terrein binnen de grote lus van de Tjiliwoeng ter plaatse omvatte, Meester Cornelis eijlandt. Hier werd in die aanvangsjaren onder meer het gekapte hout uit de wijde omgeving verzameld alvorens over de rivier naar Batavia te worden vervoerd. Tijdens de oorlog met Bantam in 1656 schijnt er ter bescherming van de houtkap al een provisorische versterking te zijn aangelegd, die vanaf ca. 1690 als militaire post was bezet. Pas in 1734 bouwde de Compagnie uiteindelijk een stenen fortje op Meester Cornelis, dat onder gouverneur-generaal Van Imhoff omstreeks 1745 de functie kreeg van herstellingsverblijf voor het garnizoen in de stad en later ook als opvang voor militairen die net uit Europa kwamen. Het plaatsje was toen inmiddels van enige betekenis geworden door zijn markten en als centrum van de suikerbouw en arakstokerij in dit deel van de Ommelanden, met een sterk Chinees element in de bevolking. In 1792 besloot de Hoge Regering in beginsel de verdediging van Batavia tegen een aanval door een Europese vijand niet in en om de stad zelf te voeren, waarvoor de verouderde stadswallen en het Kasteel intussen geheel ontoereikend waren bevonden, maar te concentreren op een nieuw te bouwen sterke vesting te Meester Cornelis. In plaats daarvan werd echter in 1797 begonnen met de aanleg van het kampementen Weltevreden en Rijswijk (zie de bladen 253 en 280); wel werd Meester Cornelis de standplaats van de artillerie en kreeg de plaats in 1805 een artillerieschool, waaruit later de bekende Militaire School is voortgekomen. Onder gouverneur-generaal Daendels volgde in 1810-1811 alsnog de aanleg van een geïmproviseerde citadel te Meester Cornelis, bestaande uit een linie met twaalf redoutes rondom een strook land tussen de Grote Slokan en de Tjiliwoeng waarbinnen de gehele plaats was gelegen. Hier vond op 26 augustus 1811 de beslissende veldslag plaats tussen Lord Minto's invasieleger en de Frans-Nederlandse verdedigingsmacht onder gouverneur-generaal Jan Willem Janssens, die eindigde in een ondubbelzinnige overwinning voor de Britten en het begin markeerde van vijf jaar Engels tussenbestuur. De kaarten en tekeningen hierna t/m blad 293 geven een overzicht van de ontwikkeling van Meester Cornelis tot na 1811, speciaal van de versterking ter plaatse, en van Daendels' citadel en de Britse aanval.

Meester Cornelis (**Jatinegara**). The origins of Meester Cornelis, about thirteen kilometres to the south-east of the walled city of Batavia on the Great South Road and its continuation to Buitenzorg, can be traced back to around 1656. In that year a Batavian teacher of religion and reader in church by the name of Cornelis Senen, who had been born in Banda, was named as the owner of a garden on a plot of Company land far upstream on the Ciliwung. Five years later this was granted to him as his property. This plot belonging to 'Meester' Cornelis marked the beginning of a permanent settlement, which originally was no more than the area of land almost encircled by a large meander of the Ciliwung, Meester Cornelis Island. In its initial years, among other activities, wood felled in the general area was collected here before being transported down river to Batavia. During the war with Bantam in 1656, it seems that a temporary fortification was constructed here to protect the timber supply. Around 1690 this was transformed into a permanent military post. It was only in 1734 that the Company finally built a small brick fort in Meester Cornelis, which on the orders of Governor-General Van Imhoff from around 1745 was regularly used as recuperative accommodation for the city garrison and later also as a reception camp for soldiers who had just come out from Europe. By then, the settlement had become a place of some importance because of its markets and its functions as a centre of sugarcane cultivation and arrack-distilling in this part of the *Ommelanden*, with a strong Chinese element in its population. In 1792 the High Government in principle abandoned the idea of conducting the defence of Batavia against a European enemy from within the city itself, for which the antiquated town walls and the rather obsolete Castle were then deemed to be inadequate. Instead this was to be concentrated in a new stronghold yet to be built in Meester Cornelis, but from 1797 all efforts in this field went into the construction of the military camps of *Weltevreden* and *Rijswijk* (see sheets 253 and 280). For the time being, Meester Cornelis was appointed the artillery barracks and in 1805 an gunnery school was established there, which would later develop into the famous *Militare School*. In 1810-1811, under Governor-General Daendels, an improvised citadel was constructed in Meester Cornelis after all, consisting of a line of twelve redoubts around a stretch of land between the *Grote Slokan* (Great Ditch) and the Ciliwung, enclosing the whole settlement. It was here that on 26 August 1811 the decisive battle between Lord Minto's army of invasion and the Franco-Dutch defence force under Governor-General Jan Willem Janssens was fought, which ended in an unequivocal victory for the British and ushered in the five-year English Interregnum. The maps and drawings following up to sheet 293 give an overview of the development of Meester Cornelis up to 1811, especially the fortification of the settlement, and of Daendels's citadel and the final British assault.

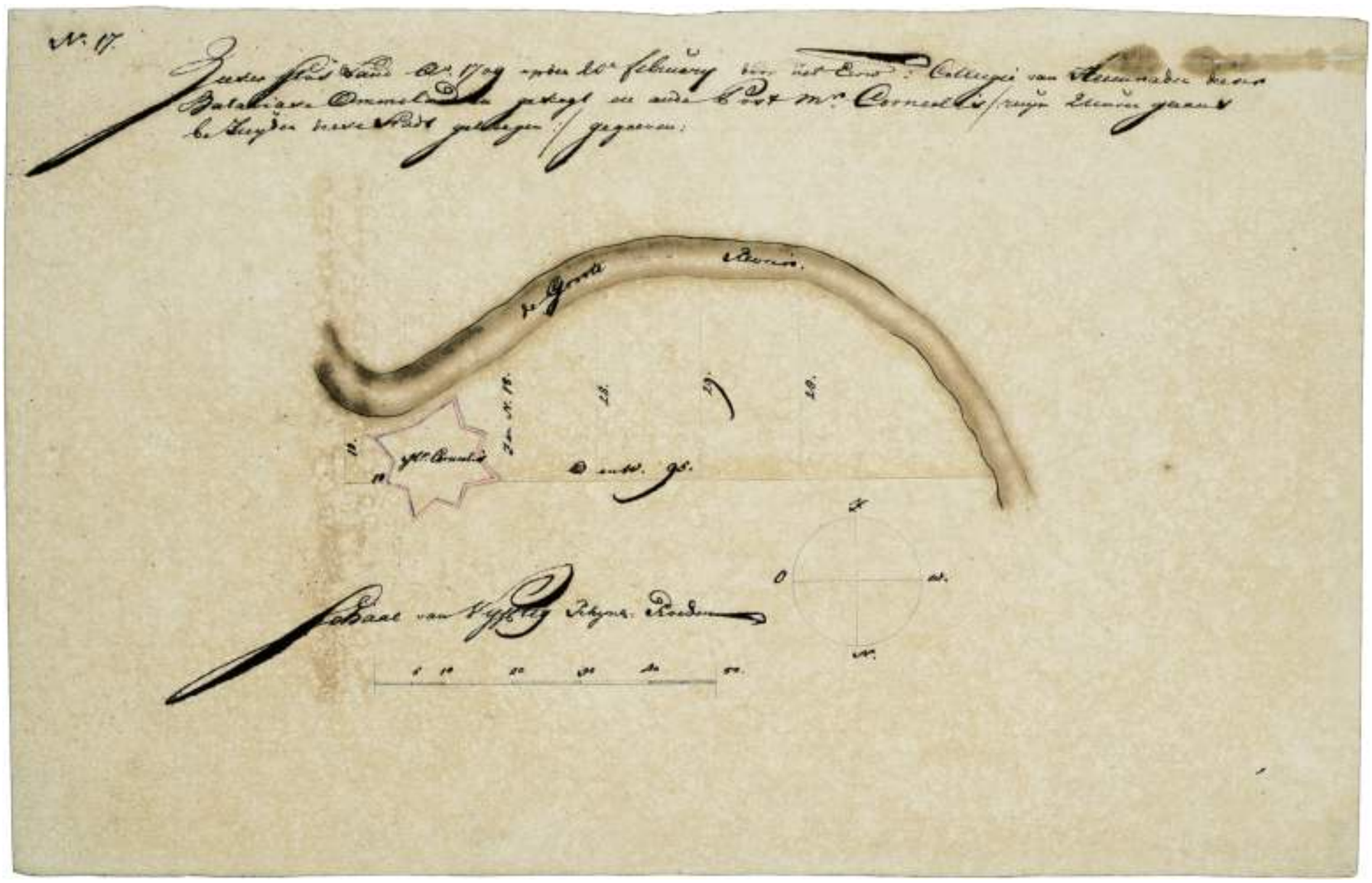

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.17.

[Anoniem], 1709 :
[Anonymous], 1709 :

N. 17. / Seeker Stuk Land A.o 1709 opden 20e february door het Eerw: Collegie van Heemraden deser / Bataviase Ommelanden gekogt en ande Post M.r Cornelis ruym 2 uuren gaans / beZuyden deese Stadt gelegen gegeeven.

N. 17. / A Certain Plot of Land bought A.o 1709 on the 20th of February by the Hon: Board of Heemraden in these / Batavia Ommelanden and given to the Post Meester Cornelis situated just over 2 hours' walk / to the South of this City.

Schaalstok van Vyftig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 1.780].
Scale-bar of *Vyftig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 1,780].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 27 x 42 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 27 x 42 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Dit kadastrale kaartje maakt weer deel uit van de eerder genoemde serie van 28 in het Nationaal Archief uit de jaren 1689-1709. Het toont de oudere aarden veldschans aan de Tjiliwoeng te Meester Cornelis met een westelijk daarvan gelegen perceel dat in 1709 werd aangekocht voor de aanleg van tuinen en bijgebouwen bij de post. Het kadastrale kaartje onder met meetbrief uit 1760 door Marci is hieraan vrijwel identiek en maakt melding van dezelfde grondaankoop.

This small cadastral map is once again part of the series of twenty-eight dating from 1689-1709 in the *Nationaal Archief* mentioned earlier. It shows the former earthwork field redoubt on the Ciliwung at Meester Cornelis, and the plot of ground to the west of this which was purchased in 1709 to provide gardens and outbuildings for the post. The 1760 cadastral map by Marci below with the certificate of registry is virtually identical and also mentions the same purchase of land.

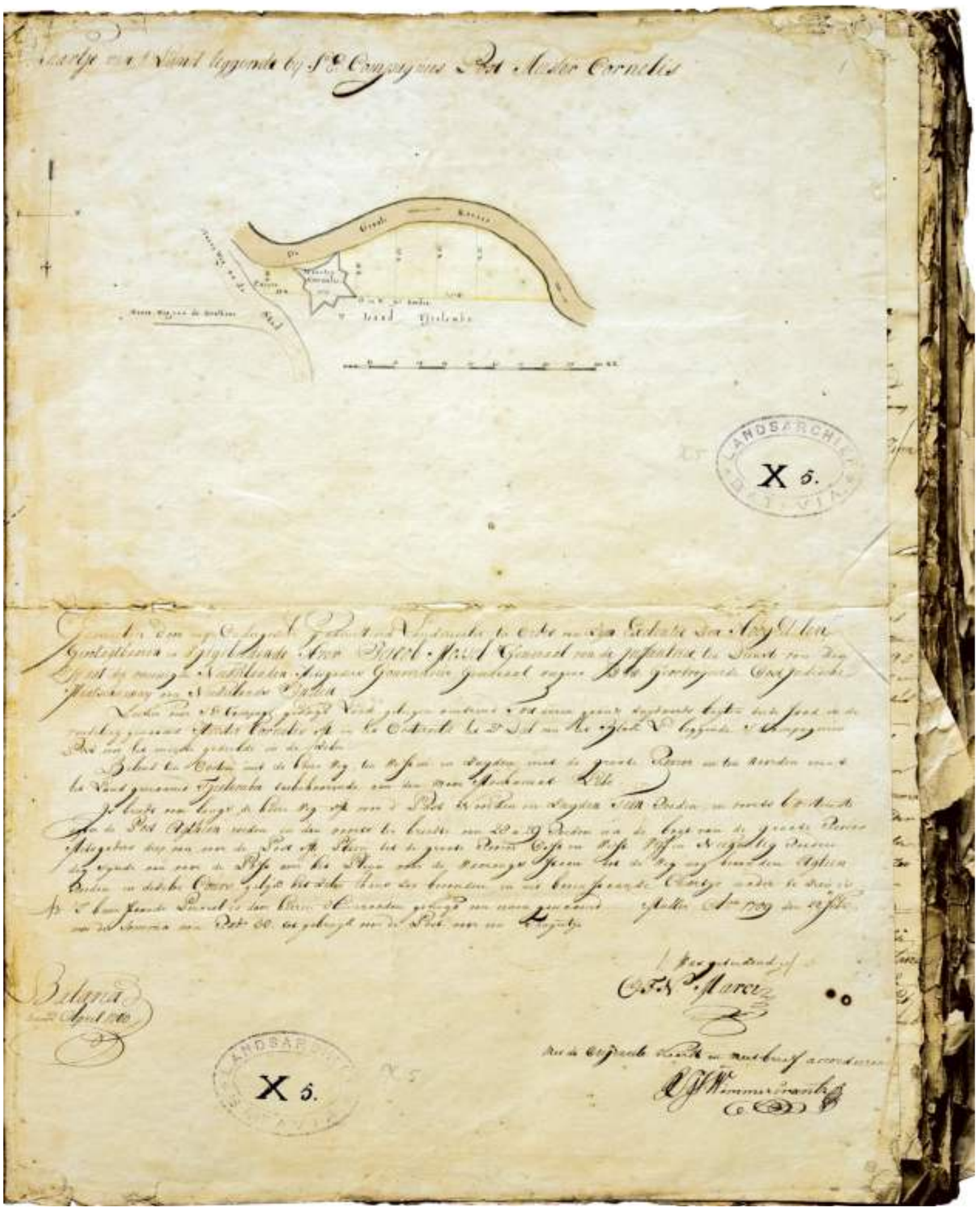

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, X 5.

O.F.N. Marci, Batavia den 23 April 1760 :
O.F.N. Marci, Batavia the 23rd of April 1760 :

Kaart van t Land leggende bij S E: Compagnies Post Meester Cornelis.

Map of the Land situated near the Hon: Company's Post Meester Cornelis.

Schaalstok van 100 R.R. = [ca. 1 : 3.040].
Scale-bar of *100 R.R.* = [approximately 1 : 3,040].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 54 x 45 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 54 x 45 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [onder] een meetbrief gesigneerd door O.F.N. Marci en voor akkoord getekend door S.J. Wimmercrantz, geen transcriptie.

Explanations: [below] a certificate of registry signed by O.F.N. Marci and countersigned by S.J. Wimmercrantz, not transcribed.

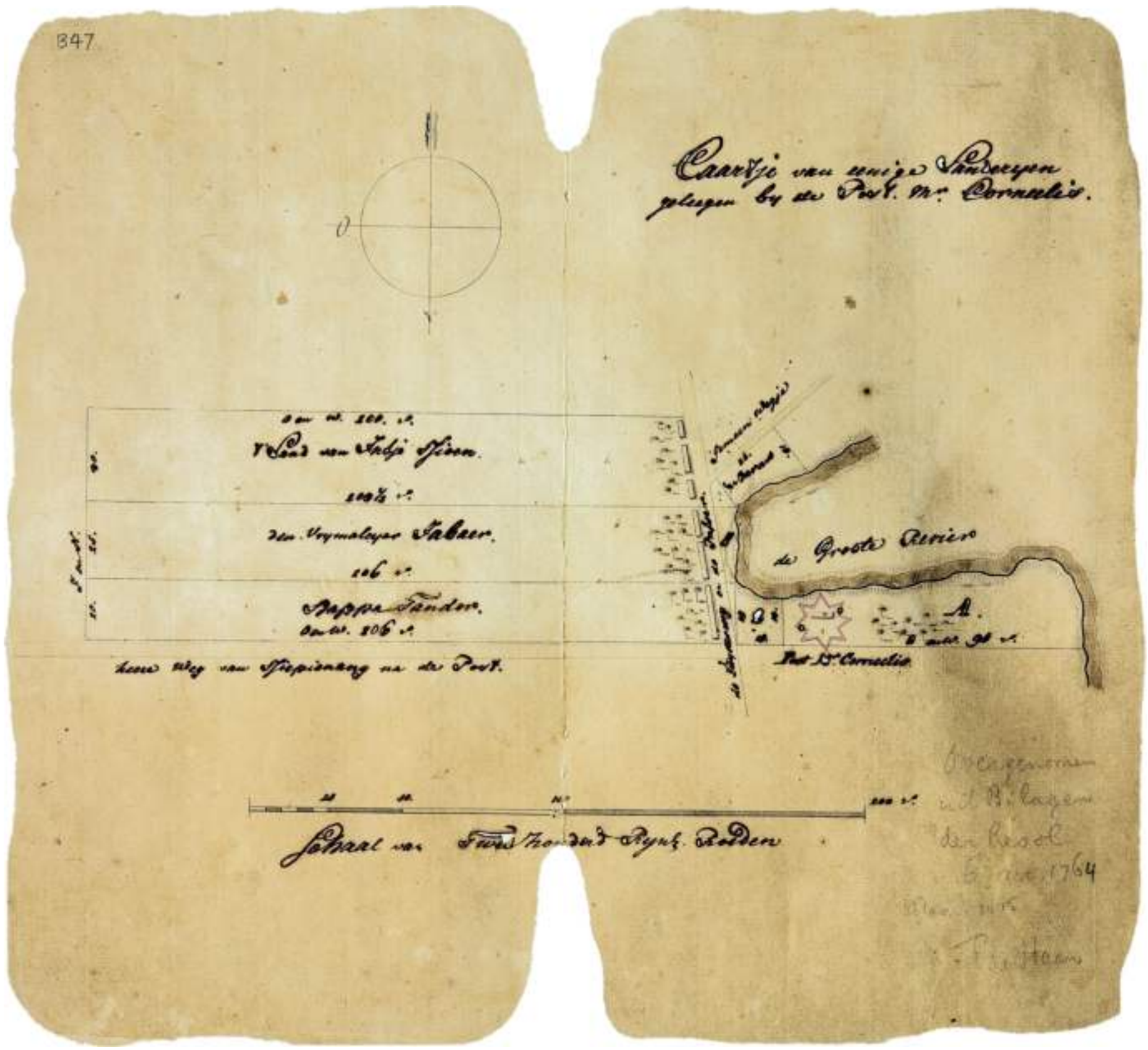

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, B 47.

[Anoniem, 1764] :
[Anonymous, 1764] :

Caartje van eenige Landerijen geleegen by de Post M.r Cornelis.

Map of some Parcels near the Post Meester Cornelis.

Schaalstok van Tweehonderd Rynl. Roeden = [ca. 1 : 4.050].
Scale-bar of *Tweehonderd Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 4,050].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 32 x 35 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 32 x 35 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [rechtsonder] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [lower right] a note in pencil indicating the provenance :

Overgenomen uit Bijlagen der Resol. 6 Jan. 1764. Maart 1905. F. de Haan.

In dit iets latere kadastrale kaartje is behalve het fortje met zijn tuin summier ook de bebouwing langs 'de Zuyderweg en de Passer' van Meester Cornelis aangegeven.

In this somewhat later and rather sketchy cadastral map the small fort at Meester Cornelis, its garden and the built-up area along the *Zuyderweg en de Passer* (the South Road and the Market) can be recognized.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1217.

[C.A. von Luepken of assistent, 1762-1764] :
[C.A. von Luepken or assistant, 1762-1764] :

Nom: 12 / Plan / van de Veldschans genaemd / Meester Cornelis / geleegen 2½ Uur gaens beZuyden / Batavia.

Number 12 / Plan / of the Fieldwork known as / Meester Cornelis / situated 2½ Hours' walk to the South of / Batavia.

Schaalstok van Twintig Rynl. Roeden = [ca. 1 : 380].
Scale-bar of *Twintig Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 380].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 37 x 77 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 37 x 77 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Verklaringen: [links] een legenda bij de letters A t/m F :
Explanations: [links] a key to the letters A to F :

A. S' Commandants Wooning.
B. De Militaire Wagt.
C. Bergplaats voor de Besetting.
D. Landpoort.
E. Twee Waterpoorten.
F. De Drooge Gragt.

De plattegrond van C.A. von Luepken heeft betrekking op het stenen fortje Meester Cornelis van 1734.

The ground plan by C.A. von Luepken concerns the small brick fort at Meester Cornelis built in 1734.

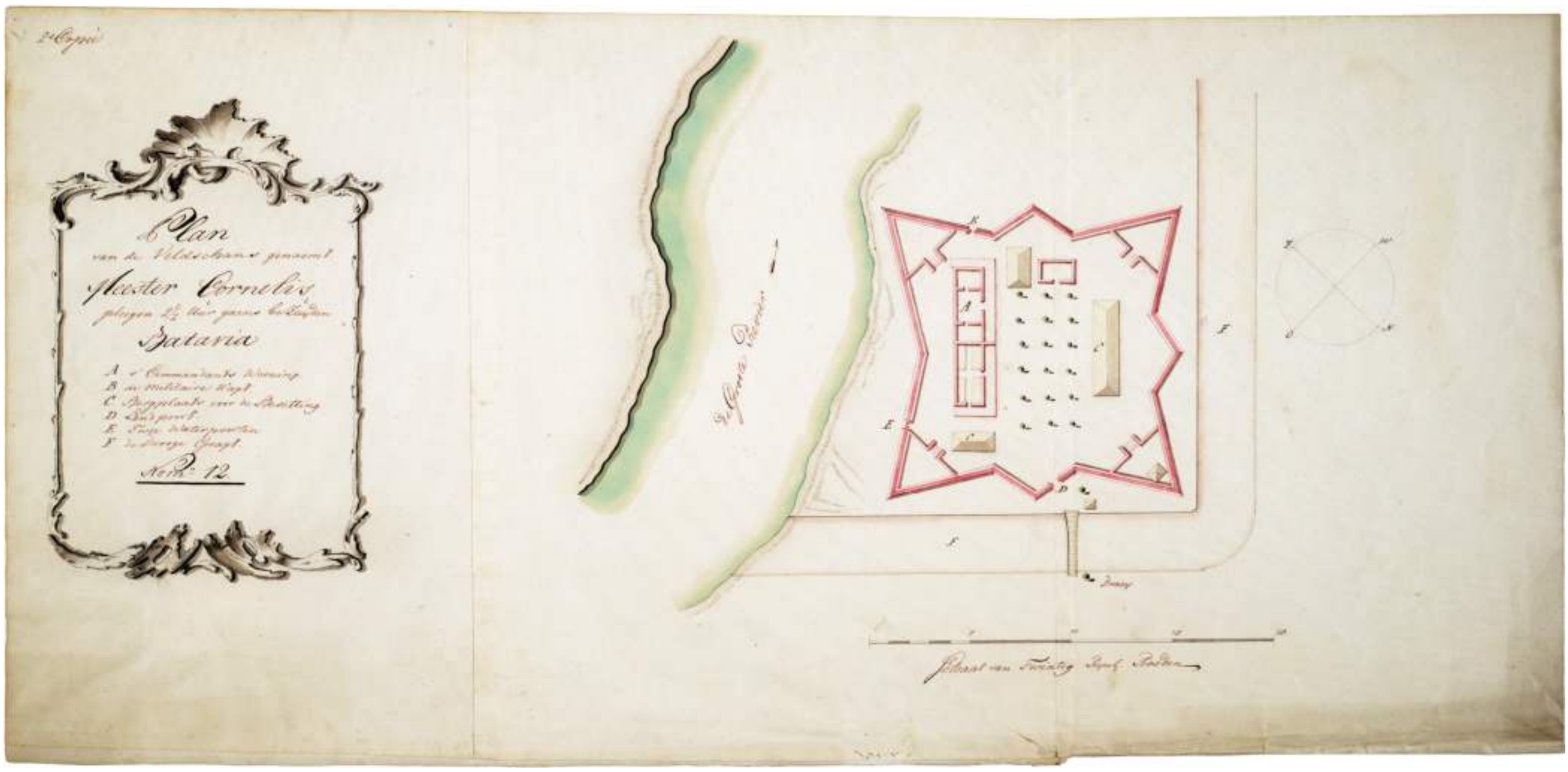

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 55.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Veldschans M:r Cornelis van de / Rijwegt af te Zien Leggende 9 Paale Buijten Batavia.

View of the Fieldwork of Meester Cornelis / as seen from the Road Situated 9 Palen Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm

Johannes Rach staat hier op de Grote Zuiderweg, komende van Batavia, en kijkt in zuidwestelijke richting op het fortje van Meester Cornelis. Links gaat de weg door naar de pasar en verder naar Buitenzorg. Zie ook C.A. von Luepkens enkele jaren oudere plattegrond op blad 291 onder.

Here Johannes Rach is standing on the Great South Road, approaching from the direction of Batavia. He is looking in a south-westerly direction at the small fort of Meester Cornelis. On the left, the road continues on to the market and onwards to Buitenzorg. See also C.A. von Luepken's ground plan on sheet 291, which was drawn a few years earlier.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia., E 110.

W.F. Eerhardt, Batavia March 2nd, 1815 :
W.F. Eerhardt, Batavia 2 maart 1815 :

Part of Certain Spot of Ground called the Bazar of M:r Cornelis [...].

Deel van een Zeker Stuk land genaamd de Bazaar van Meester Cornelis [...].

Schaalstok van [100 Rijnlandse Roeden] = [ca. 1 : 1.920].
Scale-bar of [*100 Rijnlandse Roeden*] = [approximately 1 : 1,920].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 51 x 35.
1 map : ms on paper, coloured, 51 x 35.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [midden] een meetbrief van de pasar van Meester Cornelis opgesteld in het Engels en gesigneerd door W.F. Eerhardt, Surveyor; geen transcriptie.
Explanations: [centre] a certificate of registry in English for the market-place at Meester Cornelis signed by W.F. Eerhardt, Surveyor; not transcribed.

[onder] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
[below] a note in pencil indicating the provenance :

Overgenomen uit den bundel Batavia 250, in welken bundel geen stukken voorkomen die op deze kaart betrekking hebben. Batavia 25 juli 1906. F. de Haan.

Eerhardts kaartje toont Meester Cornelis in 1815, nadat Daendels' verdedigingswerken van 1810-1811 in en om het plaatsje vrijwel waren opgeruimd door de Engelsen. Ook het oude compagniesfortje is toen afgebroken, maar de gracht is hier nog wel aangegeven; op de fundamenten werd in 1820 een gevangenis gebouwd. Links buigt van de Grote Zuiderweg langs de pasar de weg naar Tjipinang en Bekasi af.

Eerhardt's map shows Meester Cornelis in 1815, after most of the fortifications which Daendels had had constructed in 1810-1811 in and around the small settlement had been demolished by the English. The small old Company fort was also slighted at that time, but its moat is still indicated here; a prison was built on its foundations in 1820. Left, the road to Cipinang and Bekasi branches off from the Great South Road; to the north it is bordered by the town's main market.

(pag. 293: / p. 293:)

Lieutenant-Colonel Colin Mackenzie, Madras Engineers, maakte in augustus 1811 de invasie mee op Java als hoofdofficier der genie en was in die functie in belangrijke mate verantwoordelijk voor het kaartenmateriaal dat de Britten daarbij en in de volgende jaren tijdens hun bestuur over Java gebruikten. Naast zijn werkzaamheden direct verbonden aan deze taak begon hij in 1796 met de opbouw van een persoonlijke verzameling van kaarten, plattegronden, tekeningen, historische documenten en andere wetenschappelijke optekeningen van gebieden en plaatsen in Zuid- en Zuid-Oost Azië binnen de invloedssfeer van de East India Company, in 1811 en de twee volgende jaren zo ook op Java. Mackenzie had een belangrijk aandeel in de verdere ontdekking en beschrijving van hindoejavaanse monumenten in Midden- en Oost-Java. In 1813 keerde hij terug naar Calcutta, waar hij in 1815 werd benoemd tot Surveyor General; deze hoogste functie in het cartografisch bedrijf in Brits Indië heeft hij nadien vervuld tot zijn overlijden in 1821. Mackenzies hier gereproduceerde plattegrond van de versterkingen om Meester Cornelis en de Britse aanvallen daarop in augustus 1811 was blijkens de opdracht onder de titel speciaal gemaakt voor de gouverneur-generaal van Brits Indië (1807-1814) onder wiens leiding de invasie plaatsvond, Gilbert Elliot, First Earl of Minto. In 1944 kwam de kaart met nog twaalf ander uit het voormalige bezit van Lord Minto door aankoop in het bezit van de Geography and Map Division van de Library of Congress te Washington, uit welke collectie deze reproductie is verkregen. Een vrijwel identieke gedrukte versie van Mackenzies kaart van Meester Cornelis komt voor in het in 1815 in boekvorm gepubliceerde verslag van de invasie door Major William Thorn, *Memoir of the Conquest of Java*.

In August 1811, Lieutenant-Colonel Colin Mackenzie, Madras Engineers, took part in the invasion of Java as officer in charge of the engineering corps and in that function was largely responsible for the cartographic material used by the British at that time and in the following years during their adminstration of Java. Besides the activities directly connected to his work, in 1796 he had begun to make a personal collection of maps, plans, drawings, historical documents and other scientific records relating to regions in South and South-East Asia which fell within the sphere of influence of the East India Company. This he continued in 1811 and the next two years in Java. Mackenzie played an important role in the further discovery and description of the Hindu-Javanese monuments in Central and East Java. In 1813 he returned to Calcutta, where he was appointed Surveyor General in 1815; he occupied this highest position in cartography in British India until his death in 1821. Apparently, according to the title, Mackenzie's ground plan of the fortifications in the area of Meester Cornelis and the

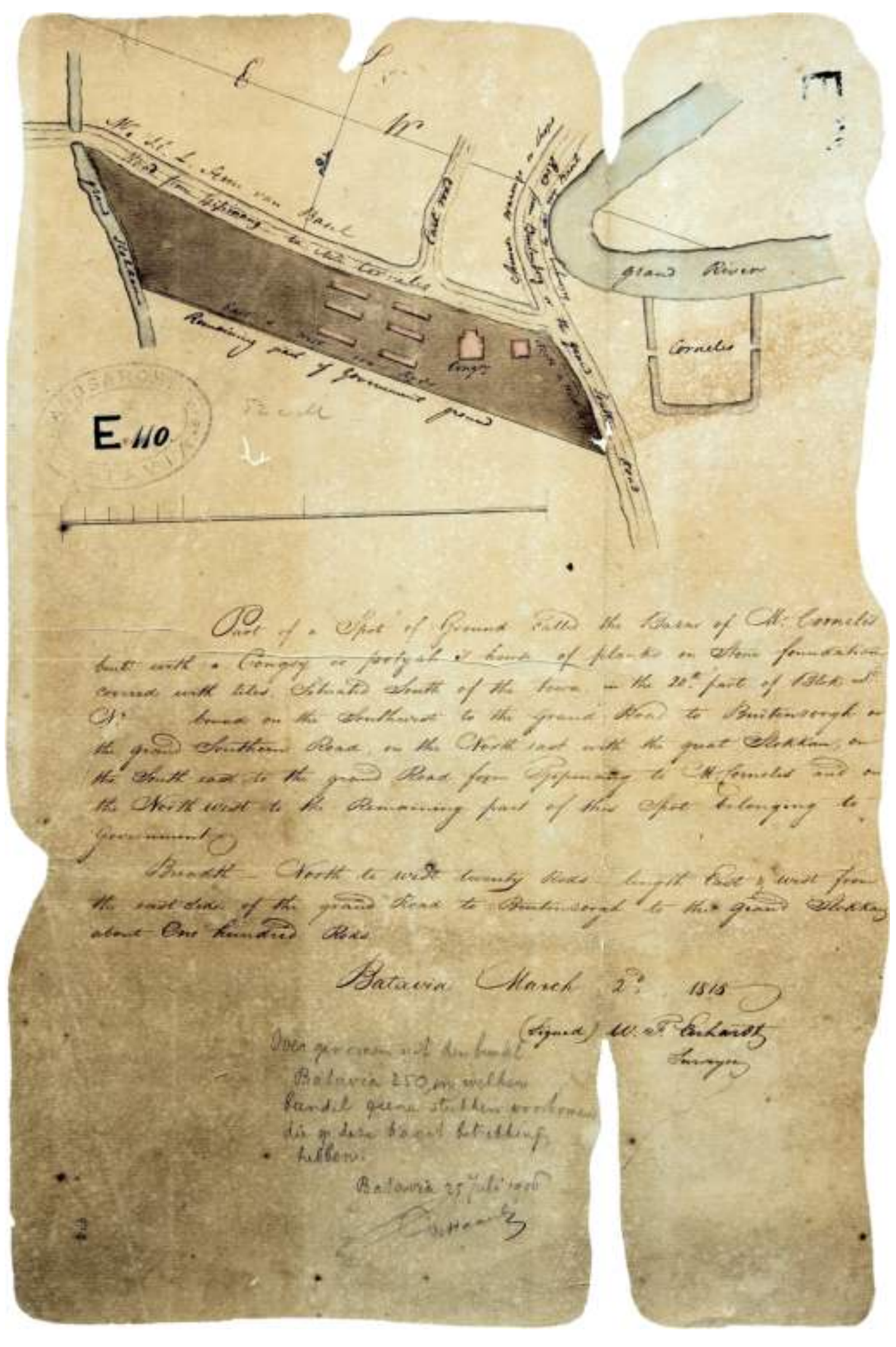

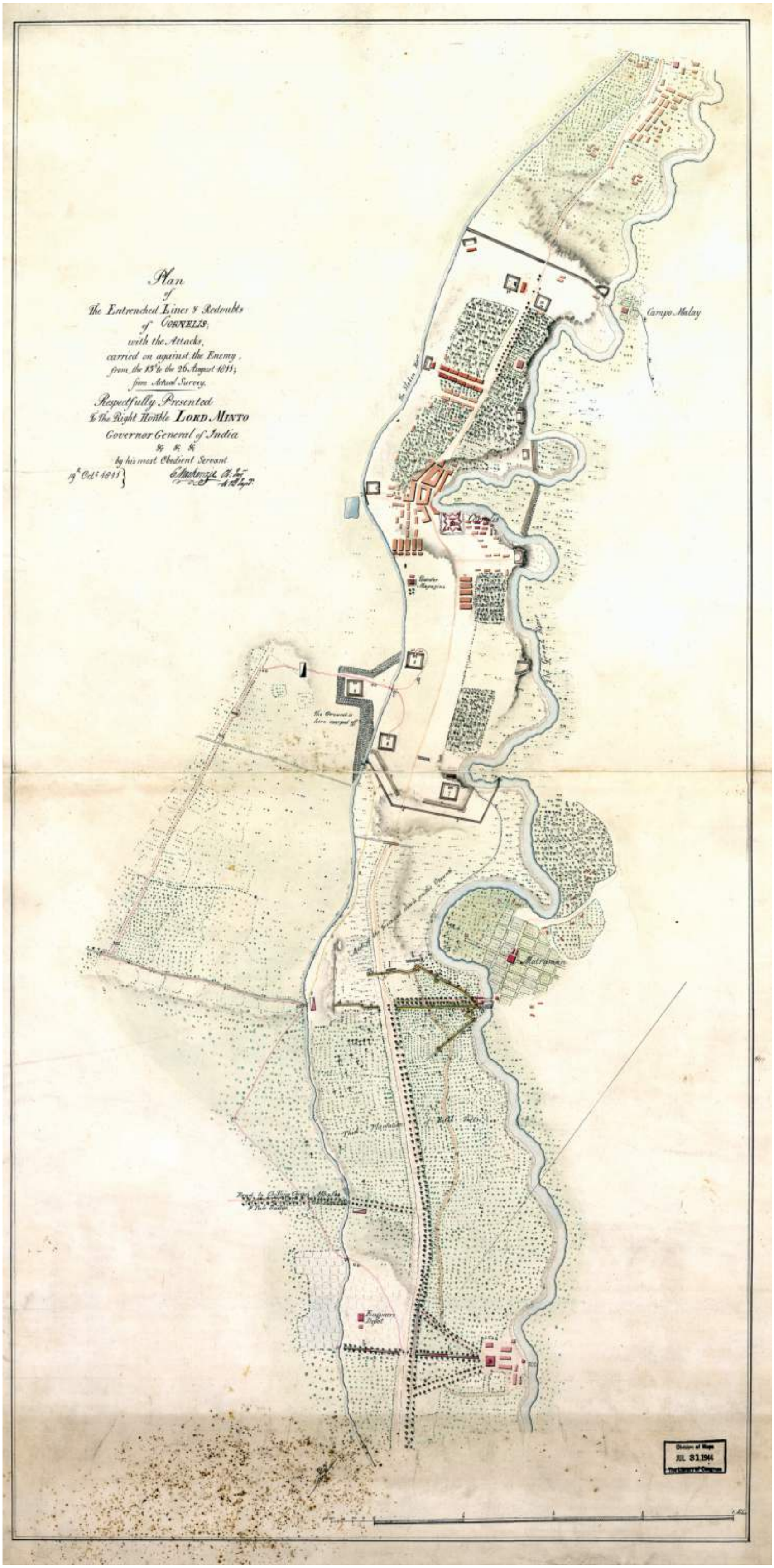

British assaults on them in August 1811 was specially made for the Governor-General of British India, Gilbert Elliot, First Earl of Minto (in office 1807-1814), under whose leadership the invasion had taken place. In 1944, this map and twelve others from the former collection of Lord Minto came into the possession of the Geography and Map Division of the Library of Congress in Washington, from which collection this reproduction was obtained. A virtually identical printed version of Mackenzie's map of Meester Cornelis is found in the published report of the invasion by Major William Thorn, *Memoir of the Conquest of Java* (1815).

Library of Congress, Geography and Map Division, Minto Collection 12.

C. Mackenzie, Ch: Eng.r to the Expd.n, 19th Oct.r 1811 :
C. Mackenzie, Hoofdofficier der Genie in de Expeditie, 19 oktober 1811 :

Plan / of / the Entrenched Lines & Redoubts / of Cornelis; […].

Plattegrond / van / de Linies met Loopgraven & Redoutes / van [Meester] Cornelis; […].

Schaalstok van *1 Mile* = [ca. 1 : 8.050].
Scale-bar of 1 Mile = [approximately 1 : 8,050].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 84 x 41 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 84 x 41 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verklaringen: [linksboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper left] continuation of the title :

With the Attacks, carried on againts the Enemy, from the 13th to the 26 August 1811; from Actual Survey. Respectfully Presented To The Right Honble Lord Minto Governor-General of India etc., etc., etc., by his most Obedient Servant C. Mackenzie Ch: Eng.r to the Expd.n 19th Oct.r 1811.

[op een afzonderlijk blad, 12 a] een legenda bij de letters a t/m xx, 6 kaartsymbolen, en de nummers 1 t/m 10 :
[on a separate sheet, 12 a] a key to the letters a to xx, 6 symbols used in the map, and the numbers 1 to 10 :

Reference to the Attacks on the Enemy's Posts at Meester Cornelis on the 26th August 1811.
a. Gen.l Weatherall's Head Quarters from the 11th tot the 26th the day of the Storm of their Lines.
b. Advanced Line of Troops covering the operations, consisting on the Morning of the 26th of.
c. Parallel opened on the 13th behind the Avenue in the Garden where the Right Picket was posted & completed tot the left on the 15th & 19th to the road behind the White Gate.
d. Left Picket and Parallel extended to cover it on the 16th part of it being inundated on the night of the 19th the extremity on the left was not completed.
e. Approach worked afterwards for the Troops backwards to the rear from the 16th.
f. D.o from the Parallel to the Batteries begun on the 16th & carried on from the 19th to the 20th & 21st to the rear of the ground of the 12 Gun Battery.
g. Battery of 2 Field Pieces thrown up on a shoulder to the approach on the 17th to flank the Ferry of the Great River on our right & the Garden of Matraman; a Temporary Bridge of Boats was here laid by the Engineers on the … the former Bridge having been destroyed by the Enemy previous to the 11th.
h. Powder Magazine in the Approach constructed on the night of the 22d.
i. Communication in rear of the Batteries from the Approach not completed on the nights of the 23d & 24th. Here the 78th and 14th Reg.ts were lodged previous to the Attack on the 26th.
k. 12 Gun Battery begun on the night of the 21st and completed on the night of the 22d.
l. 8 Gun D.o on the 21st … ditto.
m. Battery for 4 Mortars & 1 Howitzer completed on the night of the 21st, a shoulder & addition for 2 Howitzers given on the night of the 23d.
n. Road opened thro' the Woods and Plantations for carrying down Materials on the 16th to the Parallel behind the Avenue.
o. Route by which the Guns were drawn down to the Batteries on the night of the 23d by the Seamen from the Avenue before Gen.l Weatherall's Quarters.
)(Bridges broken down, or burnt by the Enemy.
xx Dams on the Slokan Nulla broken down.
oo Route by which Col.l Gillespie marched at 1 A.M. on the Morning of the 26th August and stormed the Enemy's Lines at 5 A.M. - Red.
p. Bamboo Bridge over the Slokan by which Coll. Gillespie's Detachment entered ∑ the only one over that Channel unbroken, or unburnt ∑ He then pushed on towards the Redoubt on the right & had taken possession of it was blown up with the Grenadier Company of the 59th.
q. Route of the Detachment under Col.l Gibbs to attack the Redoubt on the left; Red - behind it they were opposed by a considerable body of Infantry with Guns for some time.
r. Ditto … ditto … under Col.l Macleod with the 69th Reg. who crossed over the Ditch & Fraize & entered the Redoubt No. 7 immediately after the Grenadier Company of the 78th had got into it - Blue.
s. Ditto … ditto … under Col.l Wood - Yellow.
t. Ditto … ditto … under Major Jule to make a feint at Campo Malay - Green.
vv. The Passage of the 14th & 78th Reg.ts over the Ditch by ladders under a severe fire. Col.l Campbell was here struck by a Cannon Shot & Mortally Wounded.
ww. Route of the Grenadier Company of the 78th Reg.t Under Capt.n Macleod with a Party of Marines under one Officer resisted by a strong body of the Enemy at … with 2 Howitzers & 1 Gun and fell back; they then advanced towards the Sandbag 8 Gun Battery which was immediately evacuated by the Enemy, they then advanced to No. 1 & were in possession of it when the 69th Reg.t under Col.l Macleod entered.
xx. Supposed Retreat of Gen.l Jansen who is supposed to have retired; while a large Body of Infantery with Guns covered his Retreat resisting for some time the Attack of our Troops under Col.l Gibbs, Capt.n McLeod etc. etc.
Enemy's Pickets - Blue.
Our own Pickets - Red.
Trous de Loups - [-].

Reference do the Enemy's Works.
1. Deep Trench 12 feet deep traversing the road into Cornelis.
2. Advanced Ditch, deep & Wide -dry at the time carried across from the Great River to the Slokan Nulla - Fraized behind with strong Wooden Stakes & a young hedge planted within.
3. Parapet of Sod Work recently begun exceedingly neat but not 3 feet high, in front of it a Ditch where the Troops defending the lines were placed.
4. Bridges broken down.
5. Sluices by which the Slokkan & Great River were dammed up.
6. A Traverse lately thrown up to keep out the water at this point; by a path across to the Enemy's Lines access might be obtained. NB: The Slokan burst thro' on the morning of the 31st & completely filled the Trench.
7. Enemy's Left Redoubt with Ditch, Berm & Fraize of Earth faced with Fascines mounting Pieces of heavy Cannon - this was entered by the Grenadier Company of the 78th Capt.n Mcleod that morning who mounted over the right right flank & front Fraizes a few Minutes before No. 8 blew up.
A8. Redoubt blown up.
8. Other Redoubts of the Enemy.
9. The Redoubt of Meester Cornelis.
10 Redoubts on the Road to Buytenzorg.

Octr. 19 1811 C. Mackenzie C. Eng.r Expd.n to Java

Bijschriften: pag. 296 / Captions: p. 296

Bijschriften: pag. 296 / Captions: p. 296